

maart 2000

D N B

magazine

Een tweemaandelijks uitgave van de Nederlandsche Bank

Wellink over
de Nieuwe
Economie

Werkende
ouders
bij DNB

Groei kredieten
riskant voor
economie

Jean Claude Trichet:
Europa gaat politiek vooruit door euro

DNB *magazine* is een uitgave van de Nederlandsche Bank NV. Het is een productie van Externe betrekkingen en voorlichting en verschijnt eens in de twee maanden.

Redactie

DNB *magazine*
Afdeling Ebv
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
Fax 020-524 2228
E-mail redactie: magazine@dnb.nl

Hoofredacteur Mumtaz Khadjé

Aan dit nummer werken mee Hendrik Jan Eijpe,
Larissa van Geijlswijk, Lex Hoogduin (ECB), Linda Keijzer,
Mumtaz Khadjé, Aart Lensink, Douwe Miedema, Lex Prins,
Corry van Renselaar, Inge van der Schee, Olaf Sleijpen,
Ad Stokman, Erica Verdegaal

Eindredactie Mumtaz Khadjé

Secretariaat Lex Prins

Illustraties Herman Focke

Fotografie Henk van Faassen (NFP), Olaf Kraak,
John van de Meent, Rob Meulemans

Vormgeving Katarzyna Hulsen-Plewko

Productie en druk Facilitaire diensten – reproductie DNB

Abonnementen

Een abonnement op DNB *magazine* is gratis en uitsluitend schriftelijk aan te vragen. Adreswijzigingen en opzeggingen eveneens schriftelijk opgeven.

Abonnementenadministratie

DNB *magazine*
Externe betrekkingen en voorlichting
Antwoordnummer 2670
1000 PA Amsterdam
Telefoon 020-524 3303/3644
Fax 020-524 2228
E-mail: magazine@dnb.nl

Artikelen uit DNB magazine mogen zonder toestemming van de redactie worden overgenomen, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld.

Inhoud

6 'Duisenberg is de coach, wij zijn de spelers op het veld'

DNB *magazine* maakt een rondgang langs een aantal centrale banken in Europa. Een interview met Jean Claude Trichet van Banque de France.

12 Sprookje of spookje?

Voortdurende economische groei en stijgende welvaart, nooit meer inflatie en recessie. Wat moet de centrale bank met de Nieuwe Economie?

27 Een pittig gesprek of een acceptgiro

DNB mag sinds kort boetes en dwangsommen opleggen aan financiële instellingen die zich niet aan de regels houden.

11 Zijn centrale banken ten dode opgeschreven?

Column adviseur Wim Duisenberg

15 Economisch gezien

Slapend rijk

16 'Beter evenwicht tussen risico en kredietverlening'

Is de groei in de kredietverlening gezond?

19 Bankgeheimen

Koude rillingen van het H-woord

20 Te laat zijn kost een doos bonbons

DNB'ers over de combinatie werk en kinderen

23 Geroofd Nederlands goud in tal van landen

Deel drie in een serie over de goudroof in WOII

25 De stille krachten van DNB

Onopvallende DNB'ers met belangrijk werk

34 Kort gezegd EMU

Hoeveel euro's heeft een winkelier straks nodig?

35 Kleinbeeld

Duisenberg even terug bij DNB

30 Herkenning en heimwee aan het Frederiksplein

Wat vinden een Duitse, een Griekse, een Nieuw-Zeelandse en een Noorse DNB'er van werken en leven in Amsterdam?

DNB magazine van a tot z op internet

DNB magazine staat ook op internet. In DNB magazine kunt u niet alleen meer te weten komen over de euro en de EMU, maar vindt u ook informatie over het toezicht op de banken, het betalingsverkeer, de beleggingsinstellingen en de wisselkantoren.

<http://www.dnb.nl> voor alle weetjes over de Nederlandsche Bank

Op de website treft u ook andere publicaties aan, zoals jaarverslagen, kwartaalberichten, brochures, onderzoeksrapporten, speeches en persberichten van DNB en van de Europese Centrale Bank.

Statistisch Bulletin maart 2000

DNB publiceert naast het Kwartaalbericht elk kwartaal ook een Statistisch Bulletin. Behalve statistieken omtrent de financiële markten, de overheidsfinanciën, de betalingsbalans en het toezicht op het bankwezen, vindt u in het maartnummer onder meer de volgende artikelen:

- *Het grensoverschrijdende effectenverkeer in 1998 en 1999.* Voor het eerst sinds het najaar van 1998 publiceert DNB weer cijfers over het grensoverschrijdend effectenverkeer. Door de invoering van de euro en de bewegingen van rentes en valuta- en beurskoersen zijn de omzetten van Nederlandse en buitenlandse effecten in de periode 1997-1999 vertwee- tot verdrievoudigd.
- *Bijzondere financiële instellingen in Nederland.* In dit artikel wordt op basis van aan DNB gerapporteerde gegevens ingegaan op de activiteiten van bijzondere financiële instellingen (BFI). Een BFI is een in Nederland gevestigde vennootschap die zich toelegt op concernfinanciering voor met name buitenlandse multinationals.

U kunt het DNB Statistisch Bulletin aanvragen bij de afdeling Externe betrekkingen en voorlichting, telefoon 020-524 3542/3461.

Bikbussen en straatadvocaten

Het Nationaal Forum voor de introductie van de euro (NFE) had ze in de voorlichtingscampagne bijna over het hoofd gezien: de dak- en thuislozen. Voor bijna elke denkbare groep in de Nederlandse samenleving – ondernemers, consumenten, scholieren, ouderen, allochtonen, mensen met een handicap, om er maar een paar te noemen – had het NFE een op maat gesneden voorlichtingsplan bedacht. Maar degenen die geen eigen woning hebben, had het Forum tot voor kort buiten beschouwing gelaten in de eurocampagne.

Onlangs, twee jaar voor de invoering van de eurobankbiljetten en -munten, ging het Forum nog eens na of wel aan alle burgers is gedacht in de massamediale eurocampagne. Kort daarop werd de werkgroep 'dak- en thuislozen' in het leven geroepen met de missie de gelijknamige doelgroep voor te bereiden op de komst van de nieuwe munt. Want wat blijkt: hoewel de meeste onbehuisden geen baan hebben, ontvangen zij bijna allemaal een bijstandsuitkering van de Sociale Dienst en verrichten zij dus ook financiële handelingen. Reden genoeg voor het NFE om voor deze 'volwaardige' burgers een apart voorlichtingsplan te maken.

Volgens een lid van de werkgroep, die zelf jaren dakloos is geweest en zich daarom een ervaringsdeskundige mag noemen, telt ons land naar schatting zo'n 50.000 dak- en thuislozen. Dat zijn mensen die om verschillende redenen geen eigen woonruimte hebben of schrijnender nog: zelfs geen dak boven hun hoofd hebben en meestal op straat zwerven. We beseffen het niet meteen, maar thuisloos zijn ook vrouwen die uit angst voor eigen leven zich schuil houden in de blijf-van-mijn-lijfhuizen. Nog een saillant detail: maar liefst 60 procent van de dak- en thuislozen is vrouw.

Of de werkgroep de dak- en thuislozen op speciale wijze gaat informeren over de euro, is nog niet duidelijk. Vooralsnog lijkt de voorlichting via radio, tv en via de informatiebrochures die verkrijgbaar zijn in postkantoren ook voor deze groep prima geschikt. De werkgroep pijnigt zich veel meer met de vraag hoe zij

met name de groep daklozen, die geen vaste verblijfplaats hebben, kan bereiken. Zo is er het idee om folders over de euro te verspreiden rond de zogenoemde bikbussen of soepbussen, waar zwervers zich overdag komen opwarmen met een kopje soep. Een ander plan is om straatadvocaten, juridische deskundigen die daklozen in allerlei zaken bijstaan, in te zetten voor de

eurovoorlichting. En ook via de distributiepunten van straatkranten – in de volksmond: de daklozenkranten – zou informatie kunnen worden verstrekt over ons toekomstige geld.

Nu al heeft een – weliswaar niet op wetenschappelijke gronden gebaseerd – onderzoek van de ervaringsdeskundige onder verkopers van de Amsterdamse daklozenkrant 'Z magazine' uitgewezen dat veel daklozen goed op de hoogte zijn van de euro. Het gros van de straatkrantenverkopers – die overigens door hun slimme handelsgeest niet als representatief mogen worden beschouwd voor de gemiddelde dakloze – wist feilloos te vertellen wanneer en waar zij hun verdiende guldens moeten omwisselen voor euro's. Het is maar de vraag of het NFE wel een taak heeft te vervullen met de specifieke eurovoorlichting aan deze nieuwe doelgroep.

DNB *magazine* begint in dit nummer een rondgang langs een aantal centrale banken in Europa. De monetaire hoofdrolspelers in de Europese lidstaten hebben een behoorlijke omslag moeten maken sinds de Economische en Monetaire Unie een jaar geleden van start is gegaan. Hoe het sindsdien de Banque de France is vergaan, kunt u lezen in de eerste aflevering van een serie over onze collega-centrale banken. Verder in dit nummer: wat moet de centrale bank met de Nieuwe Economie? Vier deskundigen van binnen, onder wie Nout Wellink, en buiten DNB geven hun visie op de nieuwe economische 'sekte'.

Mumtaz Khadjé, hoofdredacteur

'Duisenberg is de coach, wij

Jean Claude Trichet ziet politieke vooruitgang

De komst van de euro en de EMU heeft ingrijpende gevolgen voor de monetaire hoofdrolspelers in Europa. De centrale banken bepalen nu onder leiding van de Europese Centrale Bank de monetaire politiek in Europa. Hoe gaan centrale bankiers om met al deze veranderingen? DNB *magazine* maakt een rondgang langs een aantal centrale banken. In de eerste aflevering een interview met Jean Claude Trichet, president van de Banque de France.

Douwe Miedema

Na vijf minuten in de *anti-chambre* staat hij plotseling naast ons: Jean Claude Trichet, president van de centrale bank van Frankrijk. Een havik in het gezelschap van centrale-bankpresidenten, een fervent voorstander van de euro en van de scheiding tussen overheid en monetaire autoriteit. 'De ayatollah van de sterke munt' en 'zetbaas van Frankfurt' werd hij genoemd. Maar hij kreeg gelijk: de Banque de France (BdF) verkreeg onafhankelijkheid, Frankrijk kon meedoen aan de EMU. De BdF zegevierde niet in de laatste plaats dankzij de mening van het grote publiek. Dat was altijd al voorstander van een harde munt. Nu het goed gaat in Frankrijk, zijn ook de laatste restjes kritiek verstomd.

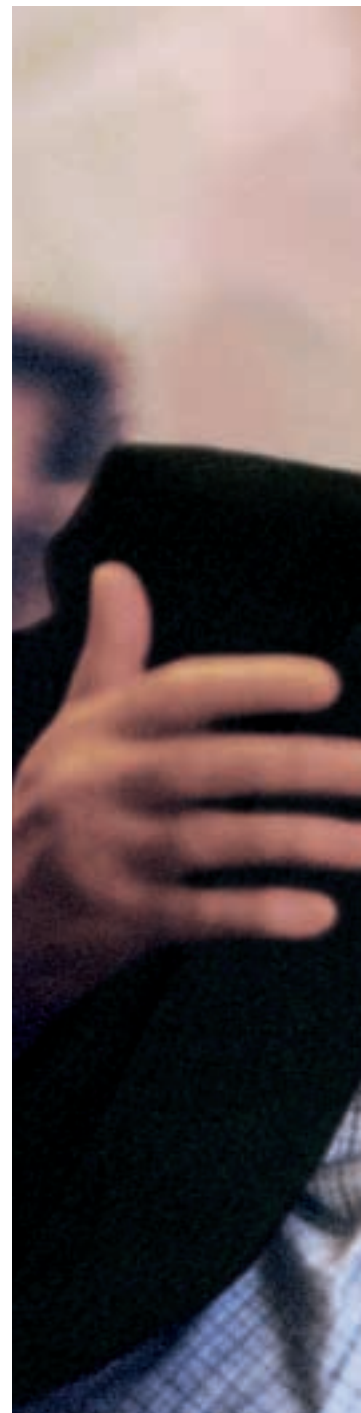
De Franse bevolking steunde, getuige de enquêteresultaten, het beleid van de franc fort in boga mate en was een voorstander van de euro. Is de Banque de France niet bang dat zij die steun kwijtraakt, nu de euro ten opzichte van de dollar maar telkens blijft dalen?

Het duurt enige tijd voordat Trichet met het – verwachte – officiële antwoord op deze vraag komt. Opgewekt zegt hij: 'U weet dat wij hier drie zinnen over hebben, die door Wim Duisenberg namens de ECB-Raad zijn uitgesproken. De ECB voert een beleid van monetaire stabiliteit, de euro heeft een belangrijk potentieel voor appreciatie en een sterke economie gaat samen met een sterke munt. *Full stop.* Ja, ik ben het met u eens dat het antwoord weinig verrassend is, maar het is erg belangrijk dat we met één stem spreken. We hebben afspraken over het antwoord op deze vragen, we gebruiken allemaal dezelfde termen. Dit gezegd zijnde, geloof ik dat het Franse volk er ook daadwerkelijk op vertrouwt dat we die stabiliteitspolitiek voeren en dat de euro

geen greintje aan geloofwaardigheid heeft ingeboet. De cijfers voor de lange rente bevestigen dit trouwens. Die liggen in Frankrijk en Nederland honderd basispunten onder die van de VS. De wereldwijde markten vertrouwen onze munt dus. Dat is erg belangrijk.'

Maar begrijpt het publiek dat ook?

'Ja. Het is onze taak die geloofwaardigheid te handhaven. We kunnen niet met verschillende monden spreken. Centrale bankiers hebben één woord en *our word is our bond*. We kunnen er niet te genuanceerd over doen. Je kunt niet zeggen, nou, we willen wel een stabiele munt maar geen sterke munt, of wat dan ook. Niemand denkt zo. De man of de vrouw in de straat wil weten: kan ik de munt vertrouwen of niet. Meer niet. In de discussie rond de onafhankelijkheid van de BdF lagen wij hevig onder vuur van veel commentatoren uit allerlei richtingen. Tot verbazing van velen bleek dat het publiek ons voor het overgrote deel steunde. De redenering van het publiek klopte en was veel redelijker dan die in menig artikel of welbespraakte redevoering werd verwoord.'

zijn de spelers op het veld'

door EMU

Wat is toch het geheim van centrale bankiers? Terwijl lang niet iedereen begrijpt wat ze precies doen, slagen ze er toch telkens weer in het vertrouwen van het publiek te winnen.

'Ons instrumentarium en onze redeneringen zijn complex, maar de resultaten zijn zó eenvoudig... En eenvoudig te controleren: je hebt een stabiele munt, óf je hebt er geen. De prijzen blijven gelijk, óf ze gaan omhoog. Daar is niets subtiels aan. Dit is een van de grote sterke punten van centrale banken, dat ze een geweldige steun ondervinden van de *common sense* van de man en de vrouw in de straat. Die vertrouwen het niet als je zegt: zorg maar dat je een lekker hoog inflatieniveau hebt, dan zijn alle problemen met groei en werkloosheid opgelost. Hun diepste overtuiging is dat zaken pas goed gaan als het geld z'n waarde behoudt. Iets anders geloven ze niet. Absoluut niet!'

Gelooft u dat uitleg verschaffen over het eurosysteem en over het monetaire beleid van de ECB, een van de hoofdtaken is van de nationale centrale banken nieuwe stijl?

'Dat is in mijn ogen een extreem belangrijke taak. Dé uitdaging waar het eurosysteem voor staat – en dus ook de nationale centrale banken – blijft natuurlijk het voorbereiden en goed uitvoeren van het monetaire beleid. Dat vereist meer inspanning dan voorheen, omdat de nationale centrale banken niet langer

'Het gezonde verstand van de man in de straat is een geweldige steun voor centrale bankiers'

alleen met de economie van hun eigen land rekening hoeven te houden, maar met die in heel Europa. Daarnaast hebben we een grote verantwoordelijkheid om te verklaren waarom we onze beslissingen nemen, waarom we een rentestap nemen. Het is onze taak aan te tonen waarom het concept van één Europese munt zo inspirerend is. De Banque de France is het gezicht van het eurosysteem in Frankrijk, zoals de Nederlandsche Bank dat in Nederland is. Dat is tegelijkertijd onze kracht en die van het eurosysteem als geheel. Door de centrale banken en de nauwe institutionele en sociaal-politieke banden is het eurosysteem stevig verankerd in het dagelijks leven van de bevolking. Hier in Frankrijk heeft ieder lid van het Monetair Beleidscomité de

opdracht om te communiceren met een aantal regionale autoriteiten, die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor zo'n acht tot tien miljoen mensen. De Bretonnen, de Normandiërs, de Picardiërs..., we leven niet alleen in een politieke democratie, maar ook in een opiniedemocratie. De BdF is helemaal onafhankelijk van de staat, maar is verantwoording verschuldigd aan de publieke opinie. In onze opiniedemocratie moeten we ons beleid en onze beslissingen voortdurend verklaren.'

Vindt u het nooit jammer dat u als centrale bank minder macht heeft dan vroeger? Voorheen, en zeker na de onafhankelijkheid van de BdF in 1994, bepaalde u zelf de monetaire beleidsregels, nu mag u alleen nog uitvoeren wat Frankfurt u opdraagt.

'Het is niet zo dat wat de ECB heeft gewonnen, ten koste is gegaan van de nationale centrale banken. Ik maak bezwaar tegen een voorstelling in termen van oppositie tussen de ECB en de nationale centrale banken. Beide partijen hebben in de nieuwe situatie iets gewonnen. Vergeet u niet dat het systeem is gebaseerd op centralisatie van beslissingen en decentralisatie van de uitvoer van die beslissingen. Wij zijn de spelers op het veld, de ECB is de coach. We leveren als team het beste spel, en proberen de wedstrijd te winnen, de beste monetaire politiek voor Europa te voeren. En dat is opwindend, we hebben een enorm werkveld, veel groter dan voorheen. Ik spreek graag van een *positive sum game*.'

Denkt u dat de centrale banken hun organisatie zullen aanpassen nu hun taken zo ingrijpend veranderd zijn? In Nederland zijn mensen die zeggen dat DNB het maar met minder mensen moet doen, nu de ECB verantwoordelijk is voor het monetaire beleid.

'Onze kosten moeten omlaag, maar dat staat los van de komst van de euro. Het heeft er mee te maken dat we niet op een optimum zaten wat betreft onze organisatie en onze kosten. Wij hebben altijd op het standpunt gestaan dat we onze taken zo goed mogelijk moeten uitvoeren, tegen zo laag mogelijke kosten. We hebben de afgelopen jaren al een aantal grote reorganisaties uitgevoerd. Jaarlijks neemt het aantal personeelsleden ongeveer met één procent af. Het aantal medewerkers zal daarmee aan het eind van dit jaar gedaald zijn tot iets meer dan veertienduizend, tegen meer dan zestienduizend zes jaar geleden.'

Maar de BdF voert toch ook een aantal taken uit die goedbeschouwd niets met de euro te maken hebben, zoals het bijstaan van mensen met hoge schulden?

'Ik geef toe dat dit vrij uitzonderlijke taken zijn voor een centrale bank, die dan ook alleen te verklaren vallen vanuit het vertrouwen dat het parlement heeft in de Banque de France. Dat heeft ons in het verleden nogal eens met dit soort taken bekleed. En uiteraard bestaat mijn beleid hieruit om tegemoet te komen aan de wens van het parlement, als het gaat om taken die niet op het terrein van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) liggen. We voeren die toegevoegde taken uit als *le devoir d'état*,

De Banque de France in het kort

Hoofdkantoor	Parijs
President	Jean Claude Trichet
Directie	8 directeuren
Aantal agentschappen	211
Aantal medewerkers	14.000
Voornaamste taken	Vorbereiding monetair beleid, drukken en distribueren bankbiljetten. Toezicht is gelieerd aan BdF via drie commissies, waar medewerkers van de BdF in dienst zijn.
Overige taken	Onder meer belast met de administratie van de schulden van huishoudens. Beschikt over gegevens van 35.000 bedrijven, waaronder de balans en geeft kredietratings voor bedrijven af.
Opgericht	1800 door Napoleon Bonaparte.
Bijzonderheden	In 1993 was een wetswijziging nodig om de BdF onafhankelijkheid te verlenen. Deze ging per 1 januari 1994 in. Daarvoor was de BdF op monetair terrein een adviseur van de regering.

Het hoofdkantoor van de Banque de France in Parijs.

burgerplicht. Je geweten vertelt je die taken zo goed mogelijk uit te voeren. Maar natuurlijk kijken we goed om ons heen. Welke instellingen voeren soortgelijke taken uit? Wat is de *benchmark*? Kunnen wij zelf de beste oplossing berekenen, of kan een ander het beter?’

Vindt u dat het toezicht op het bankwezen een taak is die thuishoort bij een centrale bank?

‘Er is een duidelijk verband tussen de monetaire autoriteit en de verantwoordelijkheid als toezichthouder. Toezicht houden op de bankwereld kan niet goed als je het helemaal losmaakt van de centrale bank. Wij werken in Frankrijk met een goed concept: het secretariaat van de Commission Bancaire berust bij de BdF en wij leveren ook de voorzitter. Er is een nauwe band tussen de centrale bank en de toezichtsautoriteit, maar het is niet hetzelfde orgaan. De president van de BdF is in de Commission Bancaire geen dictator: de commissie neemt collegiale beslissingen. Daar hechten we erg veel belang aan.’

Er bestaat in Europa een politieke realiteit die sterker uiteenloopt dan die in de Verenigde Staten. Ik denk dan

bijvoorbeeld aan de recente verkiezingen in Oostenrijk, de oorlog in Joegoslavië en de gebrekkige manier waarop Europa hiermee omgaat. Kunnen die ontwikkelingen z'n weerslag hebben op de economie en daarmee op de valuta?

Voor het eerst heft Trichet z'n vinger en begint hij met stemverheffing te spreken. ‘De vooruitgang in de politieke samenwerking in Europa wordt stelselmatig onderschat! Nationale muntenheden zijn een blijk van soevereiniteit, ze laten versmelten is beslist een belangrijke stap vooruit. Maar vergeet u bovendien het Stabiliteitspact niet! Dit voegt elementen toe aan het Verdrag van Maastricht die buitengemeen gedurfd zijn en door veel waarnemers ondergewaardeerd. Washington heeft geen mogelijkheid om Californië of Massachusetts of Florida een begrotingsmaatregel af te dwingen, Berlijn kan Beieren geen begrotingsmaatregel opleggen en Zürich kan dat evenmin aan Genève. Maar de Europese Raad – de regeringshoofden – kunnen Nederland of Frankrijk of Duitsland of Italië dwingen tot een begrotingspolitiek waar die landen niet blij mee zouden zijn. We kunnen sancties opleggen aan landen, als ze zich niet aan die maatregelen houden. We zijn dus in bepaalde opzichten politiek gezien verder dan veel federale staten! Er is een gebrek aan politieke instituties in Europa, toegegeven, maar we compenseren dat door de Europese Raad met veel bevoegdheden te bekleden. Natuurlijk, als burger vind ik dat we beter af zouden zijn met een Europa dat meer bevoegdheden heeft op het terrein van defensie en buitenlandse politiek. Maar als centrale bankier ben ik er zeer op gebrand om te wijzen op de politieke vooruitgang die we in Europa al geboekt hebben op economisch en begrotingsterrein.’

Banque de France: bijna een gewone centrale bank

Het ademt de sfeer van een provinciaal museum: mooie spullen, niet erg goed onderhouden en weinig bezoekers. Aan de buitenkant valt het gebouw niet op, tussen beroemde burens als het Louvre, het Palais Royal en het Forum des Halles. En de schatten in het gebouw blijven goed verborgen voor het publiek: het ruim driehonderd jaar oude paleis van de graaf van Toulouse, de vergulde balzaal, de woonvertrekken van de Princesse de Lamballe, wreed vermoord tijdens de revolutie. In wat eens haar salon was, zetelt nu hoogste baas Jean Claude Trichet, aan het einde van een statige, marmeren trap. De Banque de France is een modern instituut met klassieke ornamenten.

‘De lange mars naar onafhankelijkheid’ – zo noemt de Banque de France (BdF) haar eigen geschiedenis in een voor het grote

publiek bedoeld boekwerk. Een dramatische titel, maar met een kern van waarheid. De BdF bestaat nu precies tweehonderd jaar en opereert daarvan pas zes jaar autonoom. Onafhankelijkheid van de centrale bank was een voorwaarde voor deelname aan de EMU, maar waar die in andere landen ongemerkt tot stand kwam, of altijd al bestond, was er in Frankrijk een felle discussie voor nodig. In het land bestaat dan ook een lange traditie van politieke bemoeienis met de koers van de munt. Politieke motieven, zo vond men, gingen altijd vóór economische. Door de economische crises van de jaren zeventig daagde het gelijk van de BdF en kon de bank zich in 1994 onafhankelijkheid verwerven.

Was de BdF vroeger adviseur van de staat als het ging om het monetaire beleid, nu mag de staat zich niet eens meer adviseur van de BdF noemen. Er is weliswaar een monetair comité, maar dat dient slechts om de president van de BdF in staat te stellen de ‘gevoeligheden in de publieke opinie’ te leren kennen, zoals men dat in Frankrijk zo mooi zegt. Trichet stemt in Frankfurt als onaf-

De Banque de France is een modern instituut met klassieke ornamenten.

hankelijk persoon, net als z'n collega-presidenten. Hij heeft dus naast het technisch advies van z'n eigen medewerkers ook *feeling* nodig met de lagen uit de samenleving, die in het comité zijn vertegenwoordigd. De overheid zelf is dat overigens niet rechtstreeks, al kan het parlement wel leden voordragen.

Als erfenis van de na-oorlogse tijd – de tijd dat de BdF generationaliseerd was – voert de BdF een aantal taken uit die in geen enkel ander land bij de centrale bank horen. Wie in Frankrijk niet meer uit de schulden komt, klopt bij de BdF aan om ze te laten saneren. Een bank die wil weten of een bedrijf kredietwaardig is, belt de BdF. Dat kan op heel veel plaatsen: in maar liefst 211 steden staat een filiaal van de centrale bank.

Het aantal medewerkers van de bank daalt, maar is nog steeds hoog: eind dit jaar zullen het er dik veertienduizend zijn. De BdF staat daarmee, na de Bundesbank, op de tweede plaats van de centrale banken in de eurozone. Van die medewerkers zullen er

maar heel weinig hun huidige baas ooit inruilen voor een andere. De discussie over *employability* is aan Frankrijk voorbij gegaan: portiers, secretaresses en statistici, maar ook economen en juristen wisselen wel van plek, maar niet van werkgever. Alleen sommige experts – econometristen, valutahandelaren – maken wel eens de overstap naar de wereld buiten het Hôtel de Toulouse. Nog een echt Frans trekje: de internetsite van de BdF schenkt uitgebreid aandacht aan het verschijnsel francofonie. En de presidenten van franstalige centrale banken ontmoeten elkaar ieder jaar – een mooie herinnering aan het voormalige koloniale imperium. Het is het zoveelste klassieke ornament aan een instituut dat zich voor de rest in niets meer onderscheidt van andere centrale banken van de EMU.

Douwe Miedema

Zijn centrale banken ten dode opgeschreven?

Centrale banken overleven deze eeuw niet. Serieuze economen als Benjamin Friedman en gerespecteerde centrale bankiers als Mervyn King bespreken dit thema. Kranten als de Volkskrant schrijven erover en bij conferenties staat het op de agenda. Dat is verrassend omdat het aantal centrale banken nog steeds groeit. Vorig jaar waren er over de gehele wereld 173 centrale banken met 560.000 medewerkers. Wat is er aan de hand?

Centrale banken hebben invloed op de economie, omdat banken op hen zijn aangewezen voor het verkrijgen van bankbiljetten en het afwickelen van het betalingsverkeer. Dit leidt er toe dat banken vraag uitoefenen naar krediet van de centrale bank en/of tegoeden willen aanhouden bij de centrale bank. De aankoop van de bankbiljetten moet immers worden gefinancierd en voor het doen van betalingen zijn middelen nodig. De centrale bank bepaalt de rente op de kredieten die ze verstrekt en op de tegoeden die banken bij haar aanhouden. Daarmee heeft ze een grote invloed op de rente die banken elkaar en hun klanten in rekening brengen. Deze zogenoemde korte rente beïnvloedt vervolgens de rente op langer lopende kredietverlening. Vervolgens plant dit effect zich voort in allerlei andere grootheden zoals de wisselkoers, de geldhoeveelheid, het nationale inkomen en de inflatie. Om de laatste grootheid, de inflatie, is het met name te doen. Via het sturen van de korte rente kunnen centrale banken prijsstabiliteit handhaven.

Mensen die somber zijn over de toekomst van centrale banken wijzen erop dat er een kink in de kabel dreigt te komen. Door ontwikkelingen in de informatietechnologie zullen banken minder op de centrale bank zijn aangewezen en zelf steeds minder belangrijk worden in het financiële bestel. Zelfs bedrijven en instellingen die zich traditioneel niet op financieel terrein begeven, zoals telecommunicatie bedrijven en grootwinkelbedrijven, gaan dit straks wel doen. De rol van het

bankbiljet zal worden verdrongen door elektronische betalingsmiddelen zoals de chipknip of chipper, door internetgeld en andere betalingsvormen die we nu nog niet eens kennen. Het betalingsverkeer zal meer en meer via particuliere instellingen worden afgewikkeld. Daar heeft men de centrale bank dan niet meer voor nodig. Als gevolg hiervan verliest de centrale bank taken en haar invloed op de korte rente. Doordat de scheidslijnen tussen wat een bank is en wat zij niet is steeds verder vervagen, zal het toezicht op de financiële sector steeds breder worden, maar ook steeds minder te onderscheiden zijn van de bescherming van de consument in het algemeen. Er bestaat geen goede reden om die taak bij de centrale bank te houden, zo kan men redeneren.

Ziet men spoken? Ik denk het niet. De technologische ontwikkelingen waarop wordt gewezen, zijn er. Ze gaan misschien minder snel dan de somberaars denken. De omvang van de bankbiljettencirculatie nam bijvoorbeeld vorig jaar in vele landen nog toe. Centrale bankiers doen er echter verstandig aan de kop niet in het zand te steken, zich in te stellen op mogelijke ontwikkelingen en zich af te vragen hoe ze er op moeten reageren. Die reactie is denk ik nodig. En voor alle duidelijkheid zij benadrukt: niet in de eerste plaats in het eigen belang, maar vooral in het algemeen belang. Een samenleving waarin de centrale bank niet langer in staat is de rente te sturen en waarin het toezicht op de financiële sector verwatert, is geen economisch paradijs. Er is namelijk geen reden om aan te nemen dat in een dergelijke samenleving prijsstabiliteit en financiële stabiliteit automatisch zullen zijn verzekerd. Berichten over het einde van centrale banken zijn daarom voorbarig. De belangrijkste taak voor centrale bankiers in deze eeuw is dus niet de begrafenis van de centrale bank regelen, maar om er voor te zorgen dat greep kan worden gehouden op de prijsontwikkeling en dat financiële stabiliteit kan worden gehandhaafd. Daarbij kan het niet de bedoeling zijn nieuwe technische mogelijkheden tegen te houden, maar doel moet zijn deze in goede banen te leiden. Dat vergt een sterke centrale bank met een op de nieuwe omstandigheden toegesneden instrumentarium en takenpakket.

De paradox kan wel eens zijn dat ontwikkelingen die ogenschijnlijk de taken van de centrale bank uithollen het meer dan ooit nodig maken dat die taken worden uitgeoefend. Aan het einde van deze eeuw zullen er daarom nog steeds centrale banken en centrale bankiers zijn.

Lex Hoogduin, adviseur van de president van de Europese Centrale Bank

Sprookje of spookje?

De droom van de Nieuwe Economie

Het is de droom van iedere bankier: voortdurende economische groei en stijgende welvaart, nooit meer inflatie en recessie. Voor aanhangers van de Nieuwe Economie staat vast dat deze droom werkelijkheid aan het worden is. Gematigde economen wijzen op oude wetten en noemen alle prachtige voorspellingen een illusie. Wat moet de centrale bank met de Nieuwe Economie? Plus: de visie van vier deskundigen.

Larissa van Geijlswijk

Amper vijf jaar geleden waarschuwden vooraanstaande economen nog voor de boodschap van een nieuwe economische 'sekte'. Volgens deze Nieuwe Economen zou het mogelijk zijn om de economie harder te laten groeien zonder gevaar voor inflatie. De versnelde economische groei zou mogelijk worden gemaakt door de revolutie in informatie- en communicatietechnologie (ICT), zoals internet en mobiele telefonie, gecombineerd met een toename van de concurrentie door globalisering. Hierdoor kunnen producten steeds efficiënter worden geproduceerd en gedistribueerd, waardoor de kosten ervan afnemen en de prijzen dalen. Bovendien is extra productie van informatieproducten zoals software bijna geheel kosteloos. Het gevolg hiervan is een snellere stijging van de arbeidsproductiviteit en economie, zonder dat de inflatie toeneemt.

Nu, vijf jaar later, zijn er tekenen die de theorie van de Nieuwe Economie ondersteunen. Zo blijkt dat de arbeidsproductiviteitsgroei en de economische groei in de Verenigde Staten in de afgelopen jaren inderdaad zijn versneld, zonder dat dit tot inflatie heeft geleid. Het werkloosheidspeil is daarbij gedaald tot een historisch zeer laag niveau. Inmiddels zijn de meeste economen het erover eens dat de huidige hogere groei in de VS veroorzaakt wordt door de ICT en globalisering. De discussie gaat nu vooral over de vraag hoe lang die hogere groei mogelijk blijft.

Aanhangers van de strikte definitie van Nieuwe Economie geloven dat een hogere inflatieloze groei zeer lang of zelfs tot in het oneindige kan doorgaan. Hiervoor is het nodig dat de kosteloze producten van de Nieuwe Economie een steeds grotere rol zullen gaan spelen in het consumptiepatroon van de door de hoge groei steeds welvarender mens. Volgens dit scenario gaat de consument

steeds meer geld uitgeven aan immateriële zaken als imago, informatie en kwaliteit.

De meer gematigde economen geloven dat het een puur technisch effect betreft, in combinatie met toegenomen concurrentie. Hierdoor wordt een deel van de fysieke productie efficiënter, zodat tijdelijk een versnelling van de groei van de arbeidsproductiviteit en de economie optreedt. Daarna is de arbeidsproductiviteit op een hoger niveau beland en keren we weer terug op het oude groeipad.

Voor het beleid van de centrale bank heeft de Nieuwe Economie belangrijke gevolgen, zowel volgens de strikte als de meer gematigde definitie. Het betekent namelijk dat het inflatiespook (tijdelijk) minder actief is zodat minder snel aan de mone-

Voor het beleid van de centrale bank heeft de Nieuwe Economie belangrijke gevolgen

taire rem hoeft te worden getrokken als de economische groei versnelt. Het betekent ook dat de centrale bank voor een dilemma kan komen te staan als de economische groei door het inschakelen van meer arbeid is versneld, maar de arbeidsproductiviteit nog niet is gestegen. Wanneer dan uit de markt blijkt dat arbeid schaars aan het worden is (hetgeen tot sterke loonstijgingen en inflatie zal leiden), kan de centrale bank volgens het vertrouwde economische recept het beste aan de rem trekken. In de Nieuwe Economie kan zij er echter ook op vertrouwen dat de groei zich op middellange termijn vertaalt in vraag naar de kosteloze producten van de Nieuwe Economie, zodat de arbeidsproductiviteit sneller zal gaan stijgen en er geen stijging van de inflatie zal optreden.

Luc Soete is hoogleraar Internationale economie aan de Universiteit van Maastricht, wetenschappelijk directeur van het Merit (Maastricht Economic Research Institute on Innovation and Technology) en directeur van het International Institute of Infonomics.

‘In Europa is het nog niet zichtbaar, maar ook hier groeit een Nieuwe Economie. Kenmerk van de Nieuwe Economie is dat steeds meer waarde wordt toegekend aan immateriële goederen en diensten. Deze trend van dematerialisering is ook in de huidige economie zichtbaar en heeft te maken met de mate van welvaart. Hierdoor geven we steeds meer geld uit aan het merk, de status, de zogenoemde toegevoegde informatiewaarde van producten. In het extreme geval van louter immateriële goederen koop je uiteindelijk gebruiksrechten in plaats van goederen. Het belang hiervan gaat systematisch toenemen, waardoor de economie sneller kan groeien dan voorheen.’

‘Voor een deel is dit schijn groei: een verschuiving van activiteiten die vroeger buiten de economie plaatsvonden naar activiteiten binnen de economische en commercieel gewaardeerde sfeer. Zoals we vroeger huishoudelijke taken niet waardeerden en nu wel, omdat we ze in onze gezinnen met dubbele inkomens moeten uitbesteden, en dus meenemen in ons bruto binnenlands product. Naast de genoemde groei van immateriële waarde wordt bijkomende groei uiteraard ook veroorzaakt doordat de ICT-revolutie tot grotere concurrentie en efficiëntieverbetering leidt in de oude sectoren van de economie. Er zit immers nog heel veel inefficiëntie in de meeste van deze sectorale ketens.’

Nout Wellink, president van de Nederlandsche Bank.

‘De term Nieuwe Economie is misleidend, dat maakt dat er gelovigen zijn en heidenen. Er is wel degelijk iets aan de hand, maar nieuw in de zin dat er dingen gaan gebeuren die niemand kan voorzien lijkt mij onzin. Ik verwacht dat de arbeidsproductiviteit inderdaad een periode hoger kan liggen dan in de afgelopen jaren. Maar daar zijn redenen voor, zoals deregulering, liberalisering van de markten, en structurele ontwikkelingen zoals het aanpassen van de sociale zekerheid en sanering van de overheidsfinanciën in landen als de Verenigde Staten en Nederland. In aanvulling daarop zien we in de VS ook de ICT met geweld opkomen. Daar heeft de VS een voordeel, maar er is geen enkele reden waarom dit ook niet zou overspoelen naar Europa. Uiteindelijk kun je echter niet ontsnappen aan de wetten van de oude economie, bijvoorbeeld dat spanningen op de arbeidsmarkt zich gaan vertalen in een opwaartse druk op lonen en prijzen.’

‘De mogelijkheid van een Nieuwe Economie speelt geen rol in de rentebeslissing van de ECB. Uiteindelijk is het slechts een van de vele aspecten die je als centrale bank moet meenemen. Het wordt er echter niet makkelijker op als je denkt dat er zich een fenomeen aan het voltrekken is dat een druk op de inflatie kan zetten zonder dat je dat fenomeen in de vingers hebt. In Europa zijn voorsnog geen tekenen van de Nieuwe Economie zichtbaar. Ik sluit niet uit dat het bij de Fed, de Amerikaanse centrale bank, wel een rol speelt. Hierdoor is de Fed voorzichtig geweest met renteverhogingen in de afgelopen periode. Maar ook Alan Greenspan, de president van de Fed, heeft gezegd: ‘In al die jaren dat ik in het vak zit, is er nooit echt iets nieuws geweest.’

Hugo Keuzenkamp is hoogleraar Toegepaste economie aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van de Stichting Economisch Onderzoek.

‘Volgens Nieuwe Economen kan de combinatie van aanhouden- de hogere groei en lage inflatie in de VS verklaard worden door een technische impuls. Naar mijn mening is het vooral te verklaren door de groei van de wereldhandel, de lagere grondstoffen- prijzen, meer marktwerking en toegenomen internationale concurrentie. Daarnaast speelt de consumptiegolf een rol en de investeringsimpuls. Deze investeringsimpuls heeft niet alleen plaatsgehad in sectoren van de Nieuwe Economie, maar ook in bijvoorbeeld transport. De stijging van de arbeidsproductiviteit in de VS is volgens onderzoek echter nagenoeg volledig geconcentreerd in de computerindustrie, bij bedrijven als Microsoft en Intell. Dat de prijzen in de andere sectoren van de economie nog niet sterk zijn gestegen komt door de toegenomen internationale concurrentie. Wel ben ik het eens met de stelling van Nieuwe Economen dat netwerkmarkten, zoals internet, steeds belangrijker worden. De snelle groei van internetfondsen is voor een deel ondernemerschap en voor een deel *hype*. Het is echter ondenkbaar dat alleen slimme marketing (denk aan de perfecte merknaam World Online die profiteert van de naamsbekendheid van America Online) in een markt met lage toetredingsdrempels een economische waarde van tientallen miljarden heeft.’

Jos Jansen is beleidsmedewerker bij de afdeling Monetair en economisch beleid van de Nederlandsche Bank.

‘Niemand kan in deze tijd nog volhouden dat er niets nieuws aan de hand is. Het ligt voor de hand dat de revolutie in de informatie- en communicatietechnologie en de toenemende globalisering leiden tot hogere economische groei en stijgende welvaart. Hiervoor moet wel aan een aantal voorwaarden zijn voldaan, waarmee gelijk de voorsprong van de VS op Europa te verklaren valt. In de VS hebben bedrijven hun organisatie en strategie relatief snel aan de veranderende omstandigheden aangepast, daarbij geholpen door de flexibele arbeidsmarkt. Daarnaast speelt mee dat in de VS, waar technologische ontwikkeling vooral in kleine en startende ondernemingen plaats heeft, een relatief grote bereidheid bestaat om te investeren in zeer risicovolle ondernemingen.’

‘In Europa zijn deze voorwaarden in mindere mate aanwezig, en er zijn dan ook nog geen tekenen van de Nieuwe Economie zichtbaar. Maar ik ben er zeker van dat het zich uiteindelijk ook bij ons zal manifesteren. Naast een hogere economische groei zal de Nieuwe Economie leiden tot minder en minder sterke recessies. Reden hiervoor is dat recessies ontstaan wanneer de economie door productiebeperkingen oververhit dreigt te raken, en de centrale bank de rente moet verhogen om inflatie te voorkomen. In de Nieuwe Economie zijn er meer mogelijkheden om de productie bijna kosteloos uit te breiden, en kunnen bedrijven door de toegenomen concurrentie de prijzen minder snel verhogen. In dit opzicht is er een duidelijke overeenkomst met eerdere grote innovaties, die ertoe hebben geleid dat de landbouweconomie werd vervangen door een economie gebaseerd op industrie en vervolgens op diensten. Gedurende dit proces is de arbeidsproductiviteit flink gestegen en is de frequentie en ernst van recessies flink verminderd.’

'Slapen is zonde van de tijd' werd mij op een vroege dinsdagochtend in de lift door een mij onbekende collega voor de voeten geworpen. Zonder directe aanleiding, althans ikzelf was op dat moment het (slaap)wandelend voorbeeld van wat een slechte nachtrust kan aanrichten. Voordat ik kon reageren was hij reeds de lift uitgestapt. Ik had hem de *party-joke* van een goede vriend willen meegeven, namelijk dat hij met slapen op het moment meer kan verdienen dan met werken. De eigen woning en beleggingen hebben hem – en vele anderen met hem – de afgelopen jaren bepaald geen windeieren gelegd. Van enige terughoudendheid om over elkaars financiële positie te praten lijkt geen sprake meer. Pakweg tien jaar geleden was het ondenkbaar dat je iemand zou vragen naar de waarde van zijn huis, zijn hypotheek, zijn beleggingen en wat dies meer zij. Tegenwoordig krijg je ongevraagd antwoord en gratis advies.

Als hedendaagse Dagobert Ducks nemen we regelmatig een verfrissende duik in ons geldbassin. Iedereen mag het zien, en we geven het graag uit aan luxe artikelen, aandelen, noem maar op. Dit weliswaar wat gechargeerde beeld van door geldzucht bevangen Nederlanders staat haaks op het meer gebruikelijke clichématige beeld, dat Nederlanders hun economisch succes voornamelijk danken aan een aangeboren afkeer van geldverwisting. 'Ze zijn zo zuinig dat ze zelfs een eierdop bewaren' schreef een buitenlandse commentator met een mengeling van afgunst en spot over de Nederlandse cultuur uit de Gouden Eeuw. Maar er waren in die tijd ook reizigers die getuigden dat ze 'geen land kenden waar ze hun geld gemakkelijker uitgeven om hun tijd aangenaam door te brengen en te genieten van alles waar rang en fortuin hun recht op geven' (J. Marshall, 1760-1770). De felle calvinistische polemiek ten spijt, gaven Nederlanders zich in die tijd graag over aan allerhande luxe goederen en toonden zij in onverdekte termen hun rijkdom, het meest opzichtig misschien wel met de fraai gebeeldhouwde ornamenten op de voorgevels van hun woningen.

Ook nu blaken we van zelfvertrouwen. De hoogconjunctuur houdt stand en we hebben de banen voor het uitkiezen. Daar komt bij dat volgens een groeiende groep 'gelovigen' de Nieuwe Economie haar intrede heeft gedaan in de Verenigde Staten. De overtocht naar Europa is een kwestie van tijd en dan kunnen ook de Europeanen de vruchten plukken van blijvend hogere groei en lage inflatie, is de verwachting van sommigen. Hoeveel miljonairs zal Nederland in 2010 wel niet tellen? Op het moment zijn het er 200.000; tien jaar geleden waren het er 'nog maar' 80.000.

Met kleine plaagstootjes probeer je op feestjes oververhitte verwachtingen te blussen. Je haalt voorbeelden aan van recente onroerend goedcrises, van sterke economieën als Japan die sinds enige jaren een uiterst moeizaam en pijnlijk proces van aanpassing en herstructurering doormaken, van aandelen die niet alleen hogere rendementen maar ook hogere risico's met zich mee brengen. En van speculatiegolven, die van alle tijden zijn. De bekendste en in ieder geval de meest spectaculaire speculatiegolf was wel de grote Tulpenmanie van 1636-1637 in onze Republiek. De run op tulpen kon zich voordoen op een moment dat deze bloem nog een zeer tot de verbeelding sprekend verzamelaarsobject was, maar rijp leek voor massaproductie.

Niet alleen de rijken maar ook kleine boeren en handwerkers konden de verleiding van voor het oprapen liggende rijkdom niet weerstaan. Het effect op de prijzen was enorm. De tulpenhandel ontspoorde volledig toen met het verstrijken van de oogstperiode de speculatie omsloeg in pure windhandel. Verdubbeling of verdrievoudiging van de tulprijzen per week of per dag was geen uitzondering, waarbij land, huizen, kostbaar serviesgoed en meubelen te gelde werden gemaakt. Uiteindelijk richtten veel speculanten zichzelf en hun families te gronde. Nu laat de Tulpenmanie zich door de specifieke omstandigheden moeilijk vergelijken, maar toch.....

Slapend rijk worden? Wie zal het zeggen. Maar voor hen die ervan overtuigd zijn dat rijkdom zaligmakend is en (daardoor misschien) de slaap moeilijk kunnen vatten, heb ik nog een slaapmutsje: recent onderzoek wijst uit dat de gemiddelde Amerikaan zich de afgelopen twintig jaar niet gelukkiger is gaan voelen, de forse verbetering van zijn materiële welvaart ten spijt. Ook de Nieuwe Economie – aangenomen dat die bestaat – heeft hierin geen verandering kunnen brengen.

Ad Stokman

'Beter evenwicht tussen risico en kre

Uitbundige kredietverlening maakt economie kwetsbaar

De kredietverlening aan bedrijven en particulieren groeide de laatste jaren onstuimig. Is zo'n ontwikkeling gezond en houdbaar? Het is riskant, concludeert DNB uit onderzoek. De banken kunnen wel wat klappen verdragen, maar een forse huizenprijsdaling komt bij de economie en de consumenten hard aan.

Erica Verdegaal

Meer dan ooit leeft Nederland op krediet. Het totale bedrag dat Nederlandse gezinnen lenen om woningen te financieren, groeit sinds 1995 elk jaar met ongeveer 15 procent, meer nog dan de explosieve stijging van de huizenprijzen. Ook ondernemingen lenen graag en veel, al is de groei van het zakelijk krediet minder uitbundig dan het hypothecaire. 'Bij dit soort ontwikkelingen vragen wij ons af: Is dit wel gezond en houdbaar? En wat gebeurt er als de huizenprijzen dalen of de conjunctuur een omslag maakt?', zeggen Aerd Houben van de afdeling Monetair en economisch beleid en Henk Korthorst van het Directoraat Toezicht, die sinds vorig jaar samen een onderzoek naar de gegroeide bancaire kredietverlening leiden.

Onlangs presenteerde het onderzoeksteam een rapport over de groei van zakelijke kredieten. Deze ontwikkeling blijkt niet zorgwekkend. Alarmerender was het afgelopen januari uitgebrachte rapport 'Het bancaire hypotheekbedrijf onder de loep', waarover alle dagbladen publiceerden. DNB waarschuwt daarin onomwonden dat de onstuimige hypotheekgroei onze economie kwetsbaarder maakt.

Wat betreft de ontwikkeling van huizenprijzen en hypothecaire kredieten loopt Nederland in Europa uit de pas. Op Ierland na groeiden onze huizenprijzen tussen 1990 en 1998 het snelst: met 80 procent. Het gemiddelde hypothecaire krediet is de laatste jaren nog sterker gestegen dan de huizenprijzen. Was de maximale hypotheekhoogte voor een tweeverdienersstel met bruto inkomens van 65.000 en 25.000 gulden in 1994 nog 242.688 gulden, vijf jaar later kon hetzelfde stel maar liefst 451.332 op hun huis lenen, 86 procent meer.

'Dit heeft zich weerspiegeld in een hypothecaire groei die sneller was dan waar ook in Europa. En we weten dat een economische teruggang de huizenmarkt sterk raakt', zegt Henk Korthorst.

'Wij zien het als onze taak om te letten op mogelijk ongewenste ontwikkelingen voor de economie, het bankwezen of consumenten. Daarom willen wij precies weten wat er in de markt voor hypothecaire financieringen gaande is.'

Het hypotheekmarktonderzoek bracht Aerd Houben en Henk Korthorst, afkomstig uit afzonderlijke Bankdisciplines, samen aan één onderzoekstafel. 'De groei van hypothecaire kredieten is een multidisciplinaire kwestie met zeer veel invloeden en betrokken partijen', legt Houben uit. Het rapport beschrijft

Henk Korthorst (links) en Aerd Houben: 'We zien het als onze taak om te letten op mogelijk ongewenste ontwikkelingen voor de economie, het bankwezen of consumenten.'

dietverlening'

dat niet alleen banken, maar ook verzekeraars, pensioenfondsen, taxateurs en makelaars en intermediairs als hypotheekketens en assurantietussenpersonen betrokken zijn bij de hypothecaire kredietverlening.

De explosieve stijging van zowel de hypothecaire kredietverlening als de huizenprijzen schuilt in vele factoren. Het rapport noemt onder meer de gedaalde rente, de voorspoedige economische ontwikkeling, het sterk toegenomen aantal huishoudens sinds de jaren zeventig, het door werkende vrouwen gegroeide gezinsinkomen, de relatieve ondoorzichtigheid van de koopwoningmarkt, de sterke concurrentie tussen en de intensieve reclameinspanningen van hypotheekaanbieders, de fiscale aftrekbaarheid van hypotheekrente en de gestegen huurprijzen.

Uit onderzoek van DNB blijkt dat huizenprijzen en kredietverlening elkaar over en weer beïnvloeden: hogere huizenprijzen leiden tot een toename van het aantal hypotheekverstrekkingen, en een hogere hypotheekgroei leidt weer tot een stijging van de

huizenprijzen. Als belangrijkste krachten achter die opwaartse spiraal noemt Houben 'de lage rente, de algemene inkomensstijging van de afgelopen vijf jaar, de verruiming van de acceptatie-

'Het is niet de bedoeling van DNB om met zo'n maatregel bepaalde groepen van huizenkopers, zoals starters, van koophuizen uit te sluiten'

criteria voor hypotheeklen door de banken en waarschijnlijk ook de gunstige fiscale behandeling van hypotheeklen en het inspelen daarop door intermediairs.' Voor Korthorst is met dit rapport een ingewikkelde puzzel gelegd. 'Iedere Nederlander wil toch weten

waarom de huizenprijzen zo stijgen? Dat is nu een stuk helderder.' DNB concludeert dat de uitbundige hypotheekverstrekking de economie, de consument en in mindere mate ook de banken kwetsbaarder maakt. Houben: 'Wij schatten in dat het bankwezen een forse correctie op de huizenmarkt kan opvangen, maar dat de economie er niettemin behoorlijk onder kan lijden.' Het macroeconomisch model van DNB, MORKMON, becijferde dat een daling van de huizenprijzen met 20 procent de particuliere consumptie na twee jaar met 1,4 procent doet dalen. Het bruto nationaal product zou 1 procent kunnen afnemen. In het extreme scenario van een prijsdaling van 40 procent, zou onze economie zelfs kunnen krimpen. En wanneer de huizenprijscorrectie het algemene vertrouwen aantast, zouden de gevolgen nog ernstiger kunnen zijn.

Een aantal bijkomende factoren verhoogt onze economische kwetsbaarheid nog extra, legt Houben uit. 'Het aandeel van de hypotheekleningen dat onder de Nationale Hypotheek Garantie valt, daalt aanhoudend, terwijl de omvang van de kredieten stijgt in verhouding tot de executiewaarde van het onderpand. Daarnaast hebben we indicaties dat hypothecaire kredietverlening door consumenten vaak is gebruikt voor consumptie of voor de aankoop van effecten. Ten derde blijkt de kredietgroei vooral geconcentreerd te zijn bij jonge huishoudens met hoge schulden en nauwelijks financiële buffers. Dat maakt de economie extra kwetsbaar, want jonge mensen consumeren relatief veel en zijn daarmee een belangrijke motor achter de economische groei.'

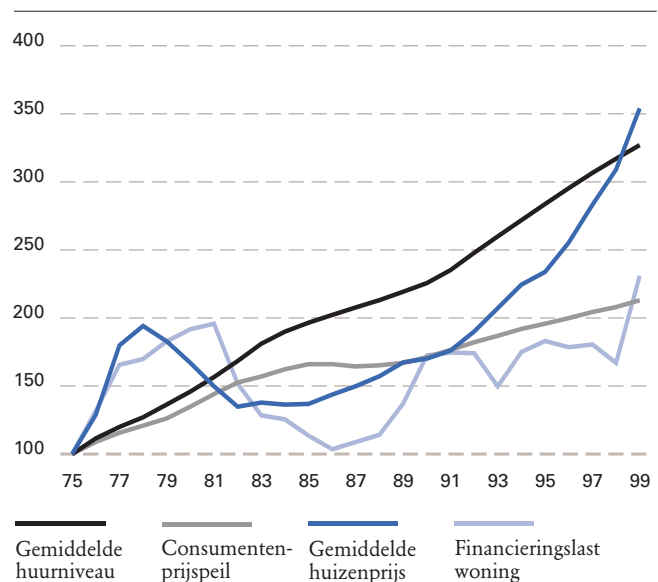
Kwetsbaarheid

Het rapport 'Het bancaire hypotheekbedrijf onder de loep' doet voorstellen waarmee DNB de toegenomen economische kwetsbaarheid kan tegengaan. Door het brede scala aan belanghebbenden, raken beweringen over en voorstellen voor hypotheekleningen per definitie gevoelige snaren. Bij de verschijning van het rapport in januari benadrukte de pers vooral het voorstel van DNB om de hypothecaire financiering van het eigen huis te beperken tot 100 procent van de marktwaarde. De markt en de politiek uitten daarop kritiek. Men betoogde dat starters op de huizenmarkt niet meer aan de bak zouden kunnen komen, omdat ze de kosten koper van circa 10 procent niet zouden kunnen betalen.

'Het is niet de bedoeling van DNB geweest om met zo'n maatregel bepaalde groepen huizenkopers, zoals starters, van koophuizen uit te sluiten', zegt Aerd Houben. 'Het gaat DNB er uitsluitend om het juiste evenwicht tussen risico en kredietverlening te doen ontstaan. De door ons voorgestelde maatregel voorkomt dat banken kunnen anticiperen op een stijging van de huizenprijs en confronteert ze directer met het risico dat ze lopen. Voor de starter hoeft het niet veel uit te maken. Ze kunnen hun kosten koper altijd nog financieren met een persoonlijke lening of consumptief krediet. Dat scheelt hooguit een paar tientjes per maand.'

Grafiek 2 Woningprijzen, huren, consumentenprijzen en financieringslasten

Index 1975 = 100

Bron: DNB, Van Assenbergh (1999)

De banken worden aangespoord scenarioanalyses uit te breiden en beperkte extra rapportages te leveren. 'Nu de hypotheekleningen een groter deel van de bankenportefeuille zijn gaan uitmaken, hebben we meer informatie nodig om risico's beter te kunnen inschatten', legt Korthorst uit. 'Daarnaast kijken we wat meer naar de interne controles van de banken, en naar de manier waarop ze hun bedrijfsvoering beheersen.' Ook gaat DNB met banken praten over woningtaxaties. 'Die zijn niet alleen belangrijk voor de bankier zelf en voor DNB als toezichthouder', legt Korthorst uit, 'maar ook voor huizenkopers en zelfs voor beleggers, want steeds vaker verkopen banken hun hypothecaire vorderingen aan beleggers in hypotheekleningen. In zo'n opgaande markt is het daarom heel belangrijk te weten of er lucht zit in de getaxeerde waarden.'

Naast aanscherping van het toezicht laat DNB een enquête uitvoeren naar de aanwending van hypothecaire kredieten. En met het oog op consumentenbescherming gaat DNB ook de rol van intermediairs onder de loep nemen. Korthorst: 'We zien tegenwoordig makelaars die ook verzekeringen en hypotheekleningen doen. De vraag is dan: 'Komt daar nog een onafhankelijk advies uit?' Ook daar leggen wij zonnig de vinger bij.'

Bankgeheimen

Het H-woord

Ik ben een kind van de Koude Oorlog. In die tijd waren sommige dingen zo gruwelijk en afschrikwekkend, dat ze niet voluit werden uitgesproken. Zo had je de A-bom, de H-bom en – de meest lugubere van het stel – de N-bom. De Koude Oorlog ligt gelukkig achter ons. Maar van sommige dingen krijgen we blijikbaar nog steeds zulke koude rillingen dat zij liever onuitgesproken blijven.

In januari van dit jaar stelde de Nederlandsche Bank één van deze taboe-onderwerpen aan de orde, de ontwikkeling van de hypothecaire kredietverlening in Nederland. DNB kwam tot de conclusie dat de hypothecaire kredietverlening in Nederland de afgelopen jaren wel heel erg fors is gegroeid, zeker in internationaal perspectief, met alle risico's van dien voor de economie als geheel en bepaalde groepen consumenten in het bijzonder. Op basis hiervan zijn een aantal aandachtspunten geformuleerd, die nu hun vervolg krijgen. Ook het aan

de orde stellen van het H-woord, waarmee meestal wordt bedoeld op de fiscale behandeling van de hypotheek-rente-af trek, is niet geschuwd. Elders in dit DNB Magazine leest u meer over de inhoud van het onderzoek.

De commentaren in de pers over de bevindingen en aanbevelingen van de Nederlandsche Bank waren over het algemeen positief. Steeds meer raakt de samenleving ervan doordrongen dat hier toch iets bijzonders aan de hand moet zijn. En je hoeft inderdaad geen doctorandus in de economie te zijn om te begrijpen dat jaarlijkse groei-percentages van hypotheek in de orde van grootte van 15 procent niet houdbaar zijn.

Over de stijging van de huizenprijzen, die door de bank genomen nog hoger uitviel, nog maar te zwijgen. Als de Nederlandse staatsschuld in vijf jaar tijd zou zijn verdubbeld, zou iedereen in rep en roer zijn. Nu dit met de hypothecaire schuld het geval is, halen velen hun schouders op. Het argument dat tegenover deze toename van de schuld een hogere waarde van het huizenbezit staat, is gevaarlijk. Want de huizenprijzen kunnen omhoog, maar ook omlaag gaan.

De reacties van financiële instellingen in Nederland waren gemengd. Dat is ook begrijpelijk, gelet op de positie die zij innemen. Er was met name veel kritiek op de suggestie van DNB om de zogenoemde tophypotheek, waarbij huishoudens een lening krijgen die hoger is dan de executiewaarde van het huis, aan banden te leggen. De ervaring met dit soort dossiers leert dat de Nederlandsche Bank en de banken er in onderling overleg meestal uitkomen.

Evenmin verrassend was de reactie van sommige politici. Het H-woord ligt in deze kring zeer gevoelig. Van de andere kant is de reactie ook bevreemdend. Met het onderzoek neemt DNB het vooral op voor de consument, zoals jonge huishoudens die recentelijk een huis hebben

gekocht, vaak gefinancierd met de eerder genoemde tophypotheek. Het is juist de politiek geweest die de belangen van de consument op de agenda van de financiële toezichthouders heeft gezet.

Uiteraard moet de consument zijn eigen financiële boontjes doppen en zelf beslissingen op financieel terrein nemen. Maar consumenten zijn ook één van de spelers op financiële markten en markten werken niet altijd perfect, bijvoorbeeld doordat de informatie over het verhandelde product incompleet of erg complex is. Sommige consumenten laten zich bovendien erg makkelijk verleiden.

De Nederlandsche Bank is niet wars van publiciteit, maar wat DNB in de publiciteit brengt, moet wel gestaafd zijn met grondige analyses. Dit is wat de buitenwacht van DNB verwacht en dit is – zo blijkt uit onderzoek – een beeld waar DNB ook aan voldoet. Dit geldt ook voor het onderzoek naar de hypothecaire kredietverlening. Of, zoals een Amerikaanse journaliste het uitdrukte: *'This is great stuff!'* Als DNB dus op deze wijze over een bepaald onderwerp de publiciteit zoekt, is er in de regel toch echt wat aan de hand. De Nederlandsche Bank is de hoedster van de financiële stabiliteit in ons land. Vanuit die verantwoordelijkheid heeft DNB dit onderzoek gedaan en de uitkomsten ervan naar buiten gebracht. In ieder geval kan nooit iemand de Nederlandsche Bank verwijten dat zij vanuit haar verantwoordelijkheid niet op tijd aan de bel heeft getrokken, mocht het toch onverhoopt misgaan.

Olaf Sleijpen, woordvoerder van de Nederlandsche Bank

Het opvoeden van kinderen is een fulltime baan, wordt vaak gezegd. Hoe combineren medewerkers van DNB werk en gezin en in hoeverre steekt DNB haar werknemers een helpende hand toe? Drie DNB'ers op zoek naar de juiste balans.

Te laat zijn kost een doos bonbons

Werk en kinderen combineren op DNB

Inge van der Schee

Francine (40) en Joost Stradmeijer (37) hebben twee kinderen; Sieuwert (4) en Mark (10 maanden). Francine werkt parttime op de afdeling Externe betrekkingen en voorlichting van DNB. Joost is vertegenwoordiger in poederverfspuitmachines. Werken en kinderen opvoeden is Francine altijd prima afgegaan, toch wil ze nu even een rustpauze.

Een bevalling en een verhuizing in drie maanden tijd heeft Francine doen besluiten drie maanden ouderschapsverlof op te nemen. Om even op adem te komen. 'Toen Sieuwert geboren werd, kreeg Joost een nieuwe baan. Hoewel ik ook bleef werken, kwam de meeste zorg voor de kinderen toch op mij neer. Ik had daar toen vrede mee. Maar nu we twee kinderen hebben, heb ik het twee keer zo druk. Ik ben constant aan het rennen; van de oppas naar school en van school naar mijn werk. En dan moet ik ook nog het huishouden doen. En Joost doet zijn best om te helpen wanneer hij kan.'

'Ik heb alles zo strak gepland dat er voor een onverwachte poepbroek geen tijd is. Gebeurt het toch, dan overhandig ik Mark met vieze broek aan de oppas, anders kom ik te laat op het werk. Op mijn werk denken ze erg met me mee: hoe ik mijn baan anders kan invullen, zodat het beter aansluit op mijn gezinsleven.'

Zou het probleem minder groot zijn als Joost minder zou gaan werken? Volgens Joost is dit onmogelijk. 'Ik hoef dat niet eens aan mijn werkgever te vragen, want ik weet het antwoord al: 'prima als je minder wilt werken zolang je maar dezelfde resultaten boekt'. Francine: 'Bij DNB is dit onderwerp wel bespreekbaar. Door het werk heb ik wel eens het gevoel

dat ik iets van de opvoeding van mijn kinderen mis. Tijdens het ouderschapsverlof wil ik er achter komen wat ik wil; werken of fulltime moeder zijn. Ik vraag me af hoe leuk ik ben als ik zeven dagen per week moeder ben.'

Michiel van Doeveren (39) en Mirthe (38) hebben vier kinderen: Mirèse (8), de tweeling Maarten en Maurits (6) en de jongste Mireille (3). Michiel is euro-coördinator bij DNB en Mirthe is part-time studieadviseur bij een universiteit. Hoewel bij Michiel het gezinsleven voorop staat, zal hij zijn fulltime job niet snel opgeven.

Als we de rollen nu eens zouden omdraaien. Michiel gaat parttime werken en Mirthe neemt een volledige baan. Michiel: 'Nee, dat is niet de aard van het beestje. Ik werk erg graag, twee dagen zouden te weinig zijn. Deze combinatie bevalt me prima zo. En daarnaast vind ik

het belangrijk bij mijn kinderen te zijn.'

'Het is één keer voorgekomen dat onze secretaresse me tijdens een lunch waarschuwde dat een van mijn kinderen ziek was. Als er ééntje ziek is, kijken we wie het makkelijkst vrij kan nemen. Het combineren van werk en privé staat of valt bij de gezondheid van je kinderen.'

'Als Mirthe werkt, breng ik de kinderen weg. Om acht uur zet ik Mireille bij de crèche af, om 8.15 uur breng ik Mirèse naar school en om 8.30 uur Maarten en Maurits. Om half tien ben ik op mijn werk. Buiten alle regels om, maar gelukkig heeft daar niemand op het werk problemen mee.'

'Na vijven moet ik weg. Ik had laatst

een belangrijke vergadering en die liep uit. Maar vijf uur is vijf uur; de crèche sluit om zes uur en ik doe er een uur over om er te komen. Ik stond als enige op uit de vergadering. Natuurlijk gaat dit niet altijd goed. Dat kost mij dan een doos bonbons om het goed te maken met de kinderleidster.'

'Als ik 's avonds thuiskom, hebben de kinderen vaak al gegeten. Ik zorg er voor dat ik in ieder geval elke maandagavond met ze kan mee-eten. Helaas lukt dat niet altijd, maar ik heb altijd mijn ADV-middag nog om met ze spelen.'

Greetje Frankena (36) en Egon Dietz (35) hebben twee meisjes: Michelle (5) en Céline (3). Greetje is adjunct-afdelingsdirecteur op de afdeling Monetair en economisch beleid bij DNB en Egon is manager bij het CBS. Als je allebei kiest voor een leidinggevende functie is het belangrijk te accepteren dat er niet al te veel tijd voor elkaar over blijft.

Het huis is ongewoon netjes, bekent Egon. De werkster is namelijk net geweest. 'Wij hebben geen strikte taakverdeling. We doen allebei evenveel in het huishouden. Omdat Egon 's avonds eerder thuis is, zorgt hij voor het eten', vertelt Greetje.

'Een week voordat ik beviel van Michelle belde directeur Jaap Koning me op om te vragen of ik adjunct wilde

worden. Ik zei hierop meteen ja. Ik heb één dag in de week en het weekend vrij voor mijn kinderen. Ik vind dat ik niet zeven dagen in de week, 24 uur per dag als moeder beschikbaar hoeft te zijn. We zijn aan kinderen begonnen, omdat we ons geen leven zonder konden voorstellen. Het was bij ons geen discussiepunt. En minder dan vier dagen werken, past niet in onze functie. Bovendien realiseren we ons dat minder werken ons ongelukkig maakt. Als ik zou merken dat Michelle en Céline door het werk van ons tekort komen, moeten we een andere oplossing zoeken. Ik ben blij dat mijn functie mij de mogelijkheid biedt ook thuis te werken. Ik vroeg om een fax, een *laptop* en een mobiele telefoon: heb ik allemaal gekregen.'

'Ik ben constant op zoek naar de juiste balans tussen werk en privé. Dat lukt me steeds beter. Het is een strijd mijn ambitie te combineren met ons gezinsleven, dat grenzen stelt aan mijn carrière. Dat is niet altijd even gemakkelijk.'

'Mijn collega's herinneren mij er aan dat ik niet op mijn vrije dag moet werken. Ik vraag me regelmatig af of dit rennende bestaan wel gezond is. Maar als ik dan nadenk over een alternatief, realiseer ik mij dat ik mijn leven zo prettig vind. Ik denk dat ik gek zou worden thuis.'

Geroofd Nederlands goud in tal van landen

Onderhandelingen over teruggave zonder resultaat

Niet alleen Zwitserland bewaart geroofd Nederlands goud in de kluizen. Ook andere Europese landen legden er tijdens de Tweede Wereldoorlog de hand op. Pogingen om het edelmetaal na de oorlog terug te krijgen, liepen stuk op politieke belangen. Deel drie in een serie.

Jos van Kemenade (linksvoor) in gesprek met DNB-woordvoerder Olaf Sleijpen, onderweg naar de presentatie van het rapport over het geroofde goud. Achter hen Corry van Renselaar, namens DNB onderzoeker en coördinator bij de Commissie-Van Kemenade.

Corry van Renselaar

Bij alle aandacht voor het geroofde Nederlandse goud in de Zwitserse kluizen, zouden we haast vergeten dat er ook aanzienlijke hoeveelheden zijn beland in andere landen waarmee de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog handelsrelaties onderhielden. In de neutrale staten Zweden, Spanje en Portugal bijvoorbeeld,

maar ook in Italië, Roemenië en Turkije. In de eerste vier landen is na de oorlog precies vastgesteld om hoeveel Nederlands goud het ging, de laatste twee hebben hun boeken altijd stevig gesloten weten te houden. In het geval van Turkije speelden militair-strategische overwegingen een rol, Roemenië bleef achter het IJzeren Gordijn hermetisch gesloten voor Westerse naspeuringen.

Zoals in de twee eerdere afleveringen al duidelijk werd, was de

Het eindrapport van de Commissie-Van Kemnade.

teruggave van het geroofde Nederlandse goud in hoge mate afhankelijk van het optreden van de drie grote Westerse spelbezoekers van de internationale arena: de Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk. Niet alleen golden daar belangen die niet altijd parallel liepen met die van Nederland. Den Haag en de Nederlandsche Bank werden ook op cruciale momenten consequent buiten de conferentiezaal gehouden.

Van het Nederlandse goud dat halverwege de oorlog in Zweden terecht kwam – de Duitsers kochten er onder meer het voor de oorlogsindustrie onmisbare ijzererts van – is na veel hangen en wurgen uiteindelijk 6.000 kg van de ruim 8.500 kg via de Tripartite goudcommissie (TGC) teruggekomen na een tussen de Grote Drie en het Scandinavische land gesloten akkoord. Met Portugal werd in 1958 ook zo'n overeenkomst gesloten, maar toen puntje bij paaltje kwam vertikten de Portugezen het om de afgesproken hoeveelheid goud terug te storten. Om redenen van militair-strategisch belang – de Amerikanen wilden graag een luchtmachtbasis op de Azoren – lieten de geallieerden de zaak rusten.

Bankpresident Holtrop had het jaren eerder al zien aankomen na een ontmoeting met zijn Portugese collega in Bazel: 'De Portugezen stellen zich op het standpunt, dat de Nationale bank een private instelling is die het betrokken goud te goeder trouw en volgens alle regelen der kunst heeft ontvangen en dat zij niet in staat zijn deze private instelling te dwingen het goud af te geven aan de claimende mogendheden'.

Goudpool

De kilte van de Koude Oorlog domineerde al evenzeer de onderhandelingen met Spanje en Turkije. Spanje wist de schade te beperken tot het storten van een bijdrage aan de TGC-goudpool van zegge en schrijve 101 kg. Een lachertje als we bedenken dat het door Franco geregeerde land in totaal 54.113 kg goud tijdens de oorlog uit Duitsland ontving, waarvan maar liefst 15.947 kg afkomstig was uit Nederland. Turkije zegde aanvankelijk toe voor ongeveer 3,4 miljoen dollar aan goud te zullen teruggeven, op voorwaarde dat de geallieerden afzagen van nader onderzoek. Turkije heeft echter nooit een gram monetair goud afgedragen.

Het land kwam evenmin de afspraak van 1952 na om in plaats van goud dan maar een miljoen dollar aan de goudpool bij te dragen. Ook in dit geval wensten de Amerikanen geen druk uit te oefenen. Vanwege zijn strategische ligging beschouwde de regering-Eisenhower Turkije als hoeksteen van de pas opgerichte NAVO.

De onmacht van Nederland om bilateraal, en dus buiten de Tripartite Goudcommissie om, extra goud terug te krijgen kwam overduidelijk aan het licht in de contacten met Italië. In dat land was 3.726 kg Nederlands goud terechtgekomen. De Amerikanen ontraadden Den Haag in 1948 met klem zelf stappen te ondernemen. De reden was dat Italië in december 1947 met de Grote Drie was overeengekomen dat het land zich zou aansluiten bij de gemaakte afspraken van de Parijse conferentie over herstelbetalingen van december 1945-januari 1946.

Daaruit vloeide voort dat Italië op dezelfde voet als de andere deelnemers via de TGC goud kon claimen dat de Duitsers vanaf 8 september 1943 uit het land hadden weggehaald. En hier zat 'm nu precies de kneep. Het Parijse Verdrag van 1946 bevatte een

Achteraf bezien had Nederland wellicht krachtadiger moeten opkomen voor zijn recht

artikel dat de VS, Engeland en Frankrijk aanwees om voor alle geallieerde landen regelingen te treffen met de neutrale staten voor de liquidatie van aldaar aanwezige geroofde goederen.

Deze bepaling impliceerde dat de Grote Drie namens de overige partijen zouden handelen, ook namens Nederland in de kwestie van het monetaire goud. Niet alleen heeft Nederland de Drie deze bevoegdheid nimmer expliciet verleend, ook is er nooit een officieel protest van Den Haag uitgegaan om de Grote Drie ervan te weerhouden als zodanig op te treden. Geen wonder dus dat Nederland er steevast bekaaid van afkwam bij de overeenkomsten tussen de Grote Drie en Zwitserland, Zweden, Spanje, Portugal, Italië en Turkije.

De grote vraag is natuurlijk of Nederland op de Parijse conferentie niet alerter had moeten zijn. Of, op zijn minst ter plekke een voorbehoud had moeten maken voor wat betreft de regeling over het monetaire goud. Het land verkeerde een halfjaar na de bevrijding immers nog in een bestuurlijke chaos, waardoor een nauwkeurig overzicht van het geroofde goud ontbrak. Achteraf bezien had Nederland wellicht krachtadiger moeten opkomen voor zijn recht. Maar voor zijn wederopbouw was het totaal ontwrichte land weer afhankelijk van diezelfde geallieerden, de Amerikanen voorop.

De stille krachten van DNB? Arie Otten is één van de onmisbare mensen die achter de schermen belangrijk werk doen. Hij bewaakt de Nederlandsche Bank, en krijgt daarbij de meest uiteenlopende mensen aan de poort, die hij allemaal vriendelijk te woord moet staan, inclusief engel Gabriël.

De wachtcommandant

Naam: Arie Otten

Leeftijd: 54

In dienst: 22 jaar

Als bewaker van de torens aan het Frederiksplein in hartje Amsterdam maak je natuurlijk het nodige mee. Arie Otten, Amsterdammer in hart en nieren, kijkt er al niet meer van op. Behalve mensen met zinnige verzoeken om DNB te mogen betreden, zijn er ook lieden met minder goede bedoelingen. Jaren geleden, toen Otten in de toegangsloge aan het Oosteinde zat, verscheen in het weekeinde een man gehuld in *cape* bij de poort, die claimde de engel Gabriël te zijn. Hij beweerde belangrijke zaken te moeten regelen in het gebouw. Uiteraard werd hij niet toegelaten, hoewel de mannen van de beveiliging de 'engel' wel een kop koffie wilden aanbieden. Toen de 'engel' echter een mes onder zijn *cape* vandaan haalde, moest Otten de hulptroepen van de Koninklijke Marechaussee (KMar) invoeren.

Nadat hij veertien jaar als bouwvakker had gewerkt, kwam Otten meer dan twee decennia geleden in dienst bij DNB. Het ging slecht in de bouw en hij had behoefte aan meer zekerheid. Destijds was een diploma voor beveiligingswerk niet nodig en 'werkten groentemannen, slaggers, bakkers en bouwvakkers bij de bewaking'. Later werd het basisdiploma

Arie Otten bij de ingang aan het Westplein van DNB.

beveiliging verplicht. Otten schrok hiervan, want dat betekende dat hij na vijfentwintig jaar weer de schoolbanken in moest. Hij slaagde in één keer voor het examen. Sinds twee jaar is Otten wachtcommandant.

DNB is met 57 bewakers een goed beveiligde vesting, compleet met slagbomen, sluizen en tourniquets. Volgens Otten was DNB vroeger opener. Zo reed er ooit iemand het terrein op in een witte bestelbus, waar met een spuitbus het woord 'geldtransport' op was gespoten. Deze man beweerde 'zijn gulden' te komen halen, die beneden in de goudkluis zou liggen. 'Dus stuur maar een kruiwagen deze kant op', eiste de man met een verbluffende vanzelfsprekendheid. Toen de man dreigde de boel te verbouwen als er geen gehoor

werd gegeven aan zijn verzoek, kon de bewaking niet meer om deze actie lachen.

Het korps bewaakt DNB dag en nacht. Met de nachtdiensten heeft Otten geen probleem, na ruim 20 jaar is hij daar wel aan gewend. Een bewaker maakt 's nachts niet veel mee, 'af en toe een dronkelap die tegen de loge schopt, daar lach je alleen maar om. Of ongure gasten die buiten een auto openbreken'. Als de nachtdienst erop zit, gaat Otten eenmaal thuis wel 'als een streep' naar bed; dan merkt hij dat hij allang geen achttien meer is.

Een bewaker van DNB moet te allen tijde scherp blijven, daarom oefent het korps regelmatig samen met de Koninklijke Marechaussee. Zo encsceneerde de KMar eens een overval, waarbij de overvaller vluchtte via de ombouw van DNB. Via een touw liet hij zich zakken vanaf de eerste verdieping. Een passerende politieagent die dit zag,

sloeg hem direct in de boeien. De bewakers van DNB moesten praten als brugman om de 'bandiet' vrij te krijgen.

Maar ook binnen DNB doen zich soms vreemde dingen voor. Vroeger deden de bewakers 's avonds op elke afdeling een ronde. Op één van die rondes zag Otten onder een bureau een stel benen liggen. Enigszins geschrokken nam hij polshoogte. De benen bleken van een DNB'er, die had overgewerkt en de laatste trein naar huis had gemist en besloot de nacht op het werk door te brengen.

Nog drieëneenhalf jaar, dan zit het erop voor Otten. Spijt heeft hij nooit gehad van zijn beslissing om de bouw te verruilen voor DNB, hij vindt de beveiliging nog steeds leuk. Feit is wel dat hij 'de jongens van de oude hap' mist die inmiddels met pensioen zijn.

Lex Prins

Een pittig gesprek of een acceptgiro

DNB kan financiële instellingen boete opleggen

DNB beschikt sinds 1 januari over een nieuw instrumentarium om een van haar kerntaken – het toezichthouden op de kwaliteit van het bankwezen – na te streven. DNB mag boetes uitdelen en dwangsommen opleggen. Alison Macro: 'We zijn geen rechtbank'.

Aart Lensink

Nee, een rechtbank zal DNB nooit worden. Maar de parallellen zijn er wel degelijk, erkent Alison Macro, adjunct-afdelingsdirecteur Directoraat Toezicht Sectie Consumentenzaken, integri-

teitstoezicht en handhaving. Sinds 1 januari beschikt DNB over een nieuw instrument om financiële instellingen die uit de pas lopen, normen of regels overtreden, financieel te straffen zonder daarvoor eerst de gang langs de strafrechter te maken.

Macro is content met de toevoeging van het instrument 'boetes en dwangsommen', waarmee partijen uit de Nederlandse

financiële sector zich sinds kort geconfronteerd kunnen zien. DNB als rechtsprekende instantie? Macro: 'Nee, dat niet. Vroeger was het zo dat een geldelijke sanctie alleen kon worden opgelegd door de strafrechter. Nu kan dat ook langs bestuurlijke weg.'

De instrumenten die DNB tot nog toe ter beschikking stonden waren niet altijd toereikend, meent Macro. 'Niet dat het uit de hand liep, maar er waren valide argumenten om een aan-

'Boetes en dwangsommen worden opgelegd na constatering van overtreding van de toezichtswetten'

scherping te creëren van het bestaande aanbod aan correctiemogelijkheden. Boetes en dwangsommen kunnen door DNB worden opgelegd na constatering van overtredingen van de toezichtswetten (Wet toezicht kredietwezen, Wet toezicht beleggingsinstellingen en Wet inzake de Wisselkantoren) en de Wet financiële betrekkingen buitenland. De 'straffen' kunnen grote impact hebben.'

Het oude instrumentarium dat DNB ter beschikking stond en staat, zal blijven bestaan, aldus Macro. Ze somt op: 'Het pittige gesprek was en blijft een belangrijk corrigerend instrument. DNB kan de directie van een instelling om aandacht vragen voor een probleem. Werkt dat niet dan kan DNB een aanwijzing geven binnen een bepaalde termijn een bepaalde gedragslijn te volgen.' Een volgende stap is dat, mochten voorgaande zaken geen effect hebben, DNB een stille curator aanstelt. 'Tot slot kunnen we altijd een vergunning intrekken.'

Wordt volgens Macro goed naar deze instrumenten gekeken, dan valt op dat het vrijwel altijd neerkomt op instrumenten die zijn gericht op de ondersteuning van de naleving van de vergunningseisen en bedrijfseconomische regels. 'Dan praat je over instellingen die al een vergunning hebben. Ik denk dat de nieuwe instrumenten vooral gebruikt zullen worden bij instellingen die niet over een vergunning beschikken, maar activiteiten verrichten waarvoor wel een vergunning of een ontheffing of vrijstelling vereist is.'

Het verschil tussen boetes en dwangsommen is volgens Macro groot. 'Een kenmerk van de dwangsom is, dat de eerste overtreding niks kost. De dwangsom is reparatoir of preventief. Een boete is duidelijke een punitieve sanctie. Het is dus de bedoeling dat de dwangsom gebruikt wordt om een overtreding ongedaan te maken of herhaling te voorkomen.' De boete is ern-

stiger. 'De boete is repressief en punitief. De wetgever heeft de boete met name bedoeld voor niet doorlopende delicten.'

Sceptici meenden aanvankelijk dat DNB met te veel petten op in dit besloten rechtsproces aanwezig is. Macro: 'Daar ben ik het fundamenteel mee oneens. We hebben de functies duidelijk gescheiden. Bovendien is er de mogelijkheid van bezwaar en beroep. Dat waarborgt een zorgvuldige gang van zaken.'

De hoogte van de boetes zal in de praktijk uiteenlopen. De laagste boete bedraagt duizend gulden, de hoogste bijna één miljoen. 'Het doel is om door middel van de boete de overtreder voordeel te ontnemen. Er is geen limiet gesteld aan de hoogte van de dwangsommen die DNB kan opleggen, maar er gelden wel rechtwaarborgen, onder andere in de Algemene Wet Bestuursrecht.'

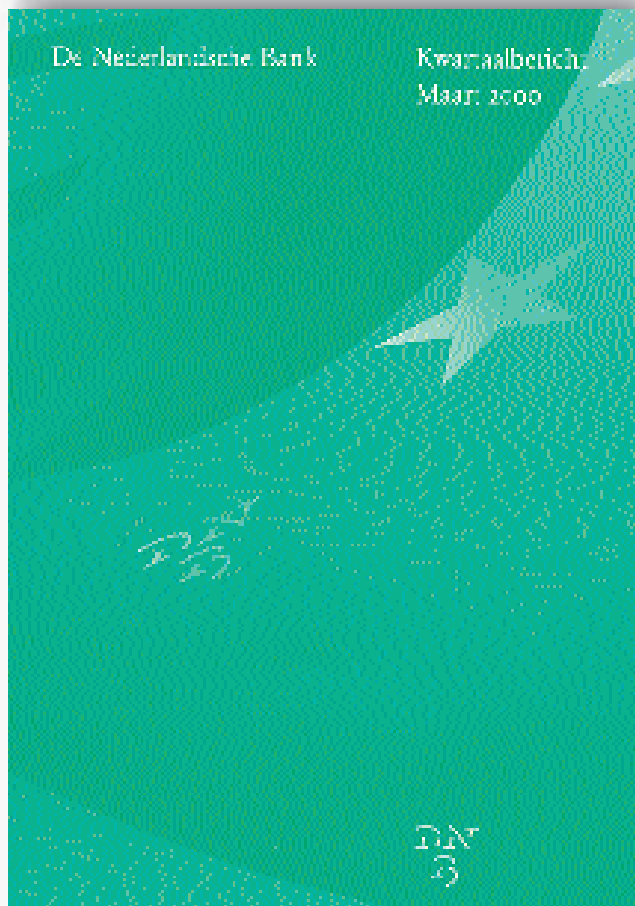
Intern zal DNB in de toekomst als het ware 'intern' aangifte kunnen doen. Nadat een toezichthouder heeft geconstateerd dat er een overtreding is geweest kan hij/zij kiezen uit de 'oude' en 'nieuwe' correctie-instrumenten. Wil de toezichthouder dat de overtreding geldelijk wordt gestraft dan draagt hij/zij het dossier over aan de boete-officier en het speciaal comité van onderdirecteuren. Er bestaat wel degelijk de mogelijkheid om bezwaar te maken bij DNB tegen een beslissing om een boete of dwangsom op te leggen. Die 'bezwaar -fase' wordt door de afdeling Juridische zaken gedaan en wordt tevens ter beslissing voorgelegd aan de directie. Daarna is er beroep mogelijk bij twee rechtelijke instanties.' Het comité van onderdirecteuren is binnen DNB niet met toezichtzaken belast zodat daarmee een functiescheiding bestaat die een gelijkenis vertoont met die in de gangbare rechtspraak.

Klachten

Macro zegt vertrouwen te hebben in de werking van boetes en dwangsommen. 'We hebben veel in andere landen gekeken hoe men daar met de problematiek omging en we hebben goed bestudeerd hoe andere bestuurlijke instanties met instrumenten als boetes en dwangsommen omgaan. In die zin is alles goed voorbereid en is het moment van invoering juist.'

Bang dat mogelijke publiciteit rondom de boetes en dwangsommen een reeks van klachten zal uitlokken van consumenten over onregelmatigheden bij financiële instellingen, is Macro niet. 'Je kunt dat niet voorspellen. Maar in grote lijnen is het alleen maar goed als mensen zich kritisch en bewust opstellen. Daar is de gehele sector bij gebaat.'

Kwartaalbericht maart 2000

In het DNB Kwartaalbericht maart 2000 kunt u niet alleen meer te weten komen over de ontwikkelingen in de kerntaken van onze centrale bank, maar vindt u ook achtergrondartikelen over:

- De Nieuwe Economie. In *De Goudlokje-economie van de Verenigde Staten in vergelijking met Europa: een analyse met EUROMON* presenteert DNB een onderzoek, waarin de economische ontwikkelingen in de Verenigde Staten worden vergeleken met de ontwikkelingen in Europa. Geconcludeerd wordt dat we in Europa nog niet kunnen spreken van een zogenoemde Nieuwe Economie. Wel constateert de centrale bank dat het, nu ook Europa kennis maakt met de razendsnelle veranderingen op het gebied van informatica en communicatie, niet onwaarschijnlijk is dat Europa 'de nieuwe wereld' ook zal binnentreden.
- Het nieuwe toezichtsinstrument. *Risico-analyse: het nieuwe instrument voor Toezicht*. Door de snelle ontwikkelingen in de financiële sector moet DNB meer toezicht op maat uitoefenen. DNB bedient zich bij het banktoezicht daarom sinds kort van een nieuw instrument: de risico-analyse.
- Het onderzoek naar de groei van de zakelijke kredietverlening. Het artikel *Onderzoek DNB naar de bancaire kredietverlening* bevat een uit-

gebreid onderzoek naar de achterliggende oorzaken van de onstuimige kredietgroei van de afgelopen jaren. Eerder concludeerde DNB ten aanzien van de toename van de hypothecaire kredietverlening onder meer dat de kwetsbaarheid van de Nederlandse economie is toegenomen. De onderzoeksresultaten van de groei van de zakelijke kredietverlening laten zien dat bij het binnenlandbedrijf in 1998 een duidelijke versnelling van de kredietgroei heeft plaatsgevonden, die overigens in 1999 weer is afgezwakt.

Daarnaast bevat het Kwartaalbericht van maart 2000 de volgende drie artikelen:

- *De rol van een nationale centrale bank in het ene Europese monetaire beleid*
- *De betekenis van financiële structuur voor monetaire transmissie in Europa*
- *Het onderzoek van DNB naar de transparantie in het betalingsverkeer.*

U kunt het DNB Kwartaalbericht aanvragen bij de afdeling Externe betrekkingen en voorlichting, telefoon 020-5243274 of downloaden vanaf de Website van DNB (www.dnb.nl).

Herkenning en heimwee aan het Fr

Vier buitenlandse DNB'ers over wonen en werken in Nederland

Sinds DNB deel uitmaakt van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) werken steeds meer buitenlanders aan het Frederiksplein. Portret van een Noor, een Griekse, een Duitse en een Nieuw-Zeelander. 'Nederlanders kunnen dwaas met geld omgaan'.

Linda Keijzer

Jurist Jens Pohland (27) werkt sinds 1 augustus 1999 bij de afdeling Juridische zaken. Hij groeide op in Noorwegen, studeerde rechten in Engeland en Nijmegen en heeft zowel de Noorse als de Duitse nationaliteit.

'Deze baan is wat ik altijd heb gewild. Toen ik in Engeland rechten ging studeren wist ik al dat ik ooit wilde gaan werken bij een internationale organisatie, liefst in het kader van de

Europese eenwording. Na mijn studie heb ik daarom in Nijmegen een *masters degree* in *European Business Law* gehaald. Daar ontmoette ik de directeur van de afdeling Juridische zaken van DNB en via hem ben ik bij DNB terechtgekomen. Binnen het zogenoemde EMU-cluster werk ik nu samen met twee collega's aan de juridische aspecten van de vorming van de EMU. Wij leveren bijvoorbeeld de juridische *input* voor de ECB-dossiers als Nout Wellink naar vergaderingen gaat.'

'Nederlands begrijp ik ondertussen

wel, maar om het beter te leren spreken ga ik een cursus volgen. Gelukkig spreken mijn collega's erg goed Engels. Het leven in Amsterdam bevalt me prima. Ik ben hier weliswaar alleen, maar ik heb gelukkig veel vrienden gemaakt. En soms, als ik mijn familie mis, helpt de drukte op het werk me er doorheen. Noren en Nederlanders lijken qua mentaliteit veel op elkaar, ook op het werk. In Noorwegen is het ook niet de gewoonte om elke dag tot laat op kantoor te blijven. Opvallend vind ik wel dat Nederlanders 'gewetensvol' met hun

ederiksplein

geld omgaan, in sommige opzichten tot in het dwaze toe.'

'Een van de nadelen van het leven in Nederland is het eten. Ik kan niet zeggen dat ik erg enthousiast ben over de typisch Nederlandse keuken. Overigens lijkt die wel wat op de Noorse, dus een echte achteruitgang is het niet. Zolang ik hier ben red ik me voornamelijk met Indonesisch voedsel, wat ik wel erg lekker vind. Twee à drie keer per jaar zoek ik mijn familie in Noorwegen en Duitsland op. In Noorwegen zie ik dan ook de natuur, die ik erg mis, net als in de winter de sneeuw. De mogelijkheid om ieder weekend te skiën is echt een luxe. Maar al met al ben ik erg gelukkig dat ik de mogelijkheid heb gekregen om de ontwikkeling van de Europese eenwording van heel dichtbij te volgen.'

De Griekse econome Maria Demertzis (31) werkt sinds begin januari bij de afdeling Wetenschappelijk onderzoek en econometrie (Woe). Zij studeerde eerst in haar geboortestad Athene om daarna 10 jaar in Schotland onderzoek te doen en te promoveren.

'Nadat ik in Schotland tien jaar onderzoek had gedaan, wilde ik graag wat anders. Ik zocht een baan die met beleid te maken had. Ik reageerde daarom op een advertentie van DNB in *The Economist*. Een centrale bank leek me een goede werkgever gezien het onderwerp van mijn proefschrift over integratie van de Europese arbeidsmarkt. Bovendien wilde ik graag dicht bij België wonen, omdat mijn vriend daar woont. Sinds begin dit jaar werk ik aan het onderzoek naar de fiscale aspecten van de EMU en ben ik betrokken bij de modelbouw. Ik ben nog niet echt *gesetteld* – sommige spullen zijn nog niet eens uitgepakt en ik begrijp nog

weinig Nederlands. Omdat er meer buitenlandse mensen bij Woe werken, zijn de vergaderingen gelukkig in het Engels. Het lijkt mij een professionele en efficiënte afdeling, zeker vergeleken bij het academische wat ik gewend ben.'

'Het vinden van onderdak is in Amsterdam wel erg lastig, maar het is gelukt en ik vind het een ontzettend leuke stad. In tegenstelling tot wat ik verwachtte is de stad erg compact. Bovendien is het wegennet fantastisch en zijn er maar weinig auto's. Van Schotland mis ik de mensen, die daar erg vriendelijk en gastvrij zijn. En van Griekenland mijn familie en, natuurlijk, het weer. Opvallend leuk aan Nederland vind ik dat de mensen erg hun best doen

om zich altijd te verbeteren. Er spreken bijvoorbeeld zoveel mensen Engels. Laatst schakelde zelfs een bedelaar naadloos over van Nederlands naar Engels.'

'Minder enthousiast ben ik over de overmatige assertiviteit van de Nederlanders. Soms is hun gedrag bijna agressief. Wat meer bescheidenheid zou geen kwaad kunnen. Nederlanders zijn bovendien erg direct. In het Verenigd Koninkrijk worden de scherpe randen altijd wat vermeden. Grappig vind ik dat jullie zoveel zuivel gebruiken. Ik heb nog nooit ergens volwassenen bij de lunch melk zien drinken. Ook de kroketjes uit de muur waren een kleine cultuurshock.'

Bryan Chapple (32) komt uit Nieuw-Zeeland en is sinds begin december 1999 econoom bij de afdeling Monetair en economisch beleid (Meb). Hij studeerde in zijn geboorteland en werkte bij de Bank of England en ook bij de Nieuw-Zeelandse centrale bank .

‘Voor mijn huidige baan heb ik bij het ministerie van arbeid van Nieuw-Zeeland gewerkt. Mijn vrouw studeert al drie jaar zang aan het Conservatorium in Den Haag. In die tijd heb ik haar heel wat keren bezocht. Het was dus niet zo onlogisch voor mij om bij de Nederlandse centrale bank te solliciteren. Bovendien is dit, met de introductie van de euro en de verdere ontwikkeling van de EMU, een heel opwindende tijd om bij een Europese centrale bank te werken. Ik werk nu bij de sectie monetaire analyse, waar we materiaal voorbereiden voor de

vergaderingen bij de ECB en het monetair beleidscomité. Bovendien heb ik de gelegenheid om nog wat onderzoek op het gebied van monetair beleid te doen.’

‘Wat me opvalt is dat er in Nederland meer aandacht is voor het evenwicht tussen werk en privé-leven dan in Nieuw-Zeeland. Dat is een grote luxe, maar ook wennen. Als ik een rooster-vrije dag heb, heb ik het gevoel dat ik iets verkeerd doe. Ik ben de enige buitenlander bij Meb en dus zijn de nota’s en de vergaderingen in het Nederlands. Nederlands wordt steeds makkelijker voor mij, ook doordat ik een cursus volg. Ik voel me erg thuis hier en wil dan ook graag een paar jaar blijven. Amsterdam vind ik een makkelijk toegankelijke en vrij kleine stad, met veel cultuur en een rijke geschiedenis. Fietsen kan overal en het openbaar vervoer functioneert goed. Ik heb zelfs al de

Nederlandse gewoonte overgenomen om naar mijn werk te fietsen.’

‘Het Amsterdamse imago van seks en drugs vind ik niet terecht. Het is maar net welke kant je uitkijkt. Ik zie er niet veel van. Het eten hier is in ieder geval beter dan in Engeland. Ik houd erg van jullie zuivel, maar toch eet ik vaak Indonesisch. Nederlanders vind ik direct in hun taalgebruik en in de omgang. Daarbij voel ik me op mijn gemak. Maar de bureaucratie is bij jullie wel erg. Overal heb je een formulier voor nodig. Ondanks dat voel ik hier een grote tolerantie. Ik kan hier zijn wie ik ben en doen wat ik wil. Bovendien is iedereen erg vriendelijk en behulpzaam. Wat ik het meest heb gemist is de zomer. Door al mijn heen en weer reizen zit ik al twee jaar in het winterseizoen.’

De econome Katharina Haaf (26) komt uit Quedlinburg in de voormalige DDR. Zij studeerde internationale economie in Duitsland en Maastricht. Sinds mei 1999 werkt zij bij de sectie Strategie van het Directoraat Toezicht.

‘Na het eerste deel van mijn studie in Bamberg ging ik als uitwisselingsstudente naar de Universiteit van Maastricht. Daar ben ik uiteindelijk ook afgestudeerd. Via de professor die mijn scriptie begeleidde, Clemens Kool, ben ik bij DNB terechtgekomen. Ik was niet op zoek naar een baan in Nederland, maar ik wist wel dat ik economisch onderzoek wilde doen. De baan bij DNB paste het beste bij mijn ambities. Op dit moment werk ik mee aan twee langdurende projecten op het gebied van concurrentie en concentratie in het bankwezen. In Maastricht, waar de voertaal van de opleiding Engels was, heb ik eigenlijk nooit Nederlands gesproken. Vanwege de talenkennis van Nederlanders is het ‘helaas’ ook goed mogelijk om langere tijd in Nederland te wonen zonder je echt in de taal te verdiepen. Toen ik bij DNB ging werken moest ik dagelijks Nederlands spreken en vanaf dat moment ging mijn Nederlands snel vooruit. Lezen en praten zijn geen probleem meer, maar schrijven doe ik nog in het Engels.’

‘Ik woon in Zaandam en dat vind ik prettig want nu kan ik aan het eind van de dag aan de drukte van Amsterdam ontsnappen. Hoewel ik het leuk vind om in het weekend de stad te bezoeken en uit te gaan, vind ik de stad als woonplaats wat te druk. Van heimwee heb ik eigenlijk nooit last. Dat komt omdat ik gewend ben alleen in het buitenland te wonen. Voordat ik naar Nederland kwam heb ik namelijk ook al in Frankrijk en Engeland gewoond. In het begin was in je eentje in het buitenland wonen wel moeilijk. Het is mij opgevallen dat Nederlanders informeler zijn dan Duitsers. In Duitsland zeg je bijvoorbeeld

‘u’ tegen je collega’s en zeker tegen je leidinggevende. Hier is dat niet het geval. Maar helaas schijnt niemand me precies uit te kunnen leggen wanneer je in Nederland ‘u’ en ‘je’ gebruikt. Wat ik mis van Duitsland? Brood. Er zijn daar veel meer soorten en het is lekker compact. Hier pak je een boterham vast en je houdt direct niets meer over.’

kort gezegd

EMU

Winkelier ontvangt euro's op maat

In de aanloop naar 1 januari 2002 moeten winkels worden bevoorrad met voldoende euromunten en -bankbiljetten. Een ingewikkeld vraagstuk, want wat is voldoende? Als op 1 januari 2002 de nieuwe munten en bankbiljetten in omloop komen, kan de consument nog vier weken met gulden betalen. Wisselgeld ontvangt hij bij voorkeur in euro's. Winkeliers moeten echter zo weinig euromunten en -bankbiljetten in huis hebben als mogelijk en zo veel als moet. Hoeveel precies en in welke coupures verschilt van winkel tot winkel.

Uitkomst biedt een wiskundig model, dat DNB ontwikkelde in samenwerking met de Raad Nederlandse Detailhandel. Het model is gebaseerd op een uitgebreid onderzoek bij supermarkten, warenhuizen, schoenenwinkels en andere *toonbankinstellingen*. Maar liefst veertigduizend betalingen werden onder de loep genomen. Van ieder afgerekend bedrag werd geregistreerd met welke biljetten en munten de klant betaalde en wat hij aan wisselgeld terugkreeg. Al deze gegevens zijn in het model gestopt, waarmee op basis van bepaalde veronderstellingen over het publieksgedrag, voorspellingen kunnen worden gedaan over de behoefte van winkels aan wisselgeld.

Daarnaast kan met het model het effect van bepaalde maatregelen worden berekend. Zo kan worden becijferd of het zinvol is om in de aanloop naar E-Day extra biljetten van 25 gulden in omloop te brengen. Banken kunnen, in plaats van biljetten van honderd en van vijftig gulden, vooral biljetten van 25 gulden in de geldautomaten stoppen. Hoe kleiner

de coupures van de bankbiljetten in omloop, hoe eenvoudiger de consument gepast kan betalen en hoe minder wisselgeld de winkelier in voorraad hoeft te hebben. Daarnaast kan de benodigde hoeveelheid wisselgeld worden gereduceerd door in de eerste weken van 2002 vooral de kleine coupures van de eurobiljetten, van vijf en tien euro, in omloop te brengen.

Met het model kan men ook het effect berekenen van extra pinnen en chippen. Alle berekeningen worden meegenomen in het uiteindelijke omwisselscenario, dat in april van dit jaar klaar zal zijn. Omdat het bestedingsgedrag van de consument per winkeltype kan verschillen zullen ook vuistregels voor verschillende soorten winkels worden opgesteld. Iedere willekeurige winkelier kan deze vuistregels uiteindelijk gebruiken om een eerste bestelling euro's te doen.

Bijzondere munten

Iedere lidstaat van het eurogebied heeft een zekere traditie waar het gaat om de uitgifte van speciale munten, zoals herdenkings- of verzamelaarsmunten. Bekende munten in Nederland zijn bijvoorbeeld de Unie van Utrechtrijsdaalder en, meer recent, het Millenniumtjentje. De elf landen van het eurogebied hebben onlangs vastgesteld dat nationale overheden ook na 2002 dergelijke munten mogen uitgeven, omdat ze uitdrukking geven aan culturele waarden en tradities van de lidstaten. Hierbij zullen echter wel enkele

specifieke regels gelden. De herdenkingsmunten kunnen, in tegenstelling tot de 'normale' euromunten, alleen de status van wettig betaalmiddel hebben in het land van uitgifte. Voor de uitgifte van speciale munten met deze status moet de Europese Centrale Bank toestemming verlenen. Zij is immers formeel bevoegd te beslissen over de omvang van de muntcirculatie in het eurogebied.

Omdat herdenkingsmunten in beginsel niet bedoeld zijn voor de geldcirculatie zullen ze duidelijk moeten verschillen van de 'normale' euromunten. Ze mogen bijvoorbeeld niet de waarde van een van de acht denominaties van de euro aannemen (1, 2, 5, 10, 20, 50 eurocent en 1 en 2 euro). Ook de afbeeldingen op de munten en uiterlijke kenmerken als kleur, dikte en diameter moeten zichtbaar afwijken. Daarnaast moet het land van uitgifte goed zijn aangegeven.

Al deze afspraken moeten helpen voorkomen dat de burger in verwarring raakt. Daarom ook zullen de lidstaten de eerste jaren na de invoering van de chartale euro terughoudend zijn met de uitgifte van speciale munten. Bij de invoering van de chartale euro komen immers al zeer veel verschillende munten in omloop, omdat elk land in het eurogebied euromunten uitgeeft met een eigen nationale zijde. In totaal zullen er zodoende vanaf 1 januari 2002 zo'n honderd verschillende euromunten in omloop worden gebracht. Hieraan zal het publiek eerst moeten wennen.

Hendrik Jan Eijpe

klein beeld

Op 18 en 19 februari stond DNB met een stand op de Carrièredagen in de Rai in Amsterdam. President Nout Wellink probeerde beursbezoekers over te halen ook eens bij DNB te komen kijken. Kort na de beurs stond een aantal beursbezoekers bij DNB op de stoep om te solliciteren.

▲ ECB-president Wim Duisenberg was voor even terug op zijn oude stek. De voormalige president van DNB ontving ter kantore van zijn vorige werkgever het eerste exemplaar van het boek 'The economics of the euro area', geschreven door zevenentwintig medewerkers van de afdeling Monetair en economisch beleid. Zie ook de advertentie op deze pagina.

De economie van het eurogebied

Wat bepaalt de Europese inflatie? Hoe sterk is de samenhang tussen de economieën van het eurogebied? Komt er ook één Europese kapitaalmarkt? Wat wordt de internationale rol van de euro? Het onlangs verschenen boek *The Economics of the Euro Area* geeft een overzicht van de economie van het eurogebied in al zijn facetten. Bijzonder is dat het eurogebied consequent behandeld wordt als een nieuwe economische eenheid en niet als een verzameling van elf aparte landen. Het economische beleid komt uitgebreid aan bod in hoofdstukken over het gemeenschappelijke monetaire beleid, het budgettaire beleid en het wisselkoersbeleid. *The Economics of the Euro Area*, met een voorwoord van president Wellink, is geschreven door medewerkers van de afdeling Monetair en economisch beleid van DNB.

Peter A.G. van Bergeijk, Ron J. Berndsen en W. Jos Jansen (eds.), *The Economics of the Euro Area: Macroeconomic Policy and Institutions*, Edward Elgar, Cheltenham, UK; prijs ca. f 195,-.

In het meinummer:

***Deel twee in de serie over centrale banken
in Europa: Banco de España***

